

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIUMI TESTVÉRKÖZÖSSÉG HAVILAPJA

2013/3.

A VÁLTOZÁSOK IDŐI

*„Mikor vízen mégy át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok el nem borítanak,
ha tűzben jársz, nem égysz meg, és a láng meg nem perzsel téged.”*

Ézsaiás könyve 43,2

KALENDÁRIUM
MÁRCIUS – BÖJTMÁS HAVA –
TAVASZELŐ – KIKELET HAVA

Március 3. – A békéért küzdő írók világnapja

„Uram, háborúból jövök én,

Mindennek vége, vége:

Békíts ki Magaddal s magammal,

Hiszen Te vagy a Béke.” (Ady Endre)

Március 8. – Nemzetközi Nőnap

1857. március 8-án New Yorkban 40 ezer textil- és konfekcióipari munkásnő sztrájkolt a béregyenlőségért és munkaidő csökkentésért. Erre emlékezve 1910 augusztusában Koppenhágában Clara Zetkin javaslatára elhatározták, hogy nőnapot tartanak. Magyarországon 1914-ben ünnepelték először.

„Krisztusban nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.” (Gal 3,28)

Március 15. – Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kitörésének napja, Nemzeti ünnep

A Magyar Országgyűlés 1991-es határozata értelmében március 15-e az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja és a Magyar Köztársaság nemzeti ünnepe.

Március 19. – A cigányság világnapja

A cigányság világnapja egy tavaszközöntő ünnephez kötődik, „ezen a napon indultak tovább a romák a téli szálláshelyükről vándorolni”.

Március 21. – A csillagászati tavasz kezdete

Ezen a napon a Nap az Egyenlítő magasságában halad át az égen, sugarai merőlegesen a föld forgástengelyére, éppen keleten kel, és nyugaton nyugszik, a nappalok, valamint az éjszakák hossza az egész földgolyón egyenlő. Innen a neve: „napéjegyenlőség”.

Március 21. – A faji megkülönböztetés elleni nemzetközi küzdelem napja

1960. március 21-én véres rendőrsortűz dördült el a dél-afrikai Sharpeville-ben a békésen tüntetőkre. Az áldozatok száma feltehetően 72 volt. 1966-ban az ENSZ XXI. közgyűlésén nyilvánították március 21-ét a faji megkülönböztetés elleni nemzetközi küzdelem napjává.

(5773.) Március 26.- április 2. – Pészach (zsidó húsvét, pászkaünnep) az egyiptomi kivonulás ünnepe

A pészah, akárcsak a keresztény húsvét, mindig a ta-

vasszal, a természet éledésének idejében köszönt be, ezért is természetes, hogy a tavasz ünnepe (hág hááviv) névvel is illetik. Az ünnep után volt az első termések utáni áldozatok bemutatása a szentélyben.

„Mikor pedig a ti fiaitok mondják nektek: Micsoda ez a ti szertartástok? Akkor mondjátok: Páskha-áldozat ez az Úrnak, a ki elment az Izráel fiainak házai mellett Egyiptomban, mikor megverte az Egyiptombelieket, a mi házainkat pedig megoltalmazta. És a nép meghajtá magát és leborula.” (2 Móz 12,26-27) (A pészachról bővebben a 17. oldalon.)

Március 29. – Nagypéntek

„Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Március 30. – Nagyszombat

„Halott voltam, de íme, élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.” (Jel. 1,18)

Március 31. – Húsvétvasárnap

„Mit keresitek a holtak között az élőket? Nincs itt, hanem feltámadt.” (Lk 24,5-6)

A MET tavaszi évfordulóí:

- 20 esztendővel ezelőtt, 1993 tavaszán 118 főre bővül az Oltalom Karitatív Egyesület ellátottainak létszáma. Demszky Gábor főpolgármester és az angol nagykövet, majd II. Erzsébet angol királynő látogatása az Oltalom Karitatív Egyesületnél.

- 15 esztendővel ezelőtt, 1998 tavaszán árvízkárosultakat segítünk, jótékonyági koncertet rendezünk, mosodánkat korszerűsítjük, megnyitjuk ingyenes fodrászatunkat, valamint beindulnak kézműves foglalkozásaink.

- 14 esztendővel ezelőtt, 1999 tavaszán árvízkárosultaknak szállítunk segélyeket Ukrajnába, beindítjuk jogsegély-szolgálatunkat, részt veszünk az albán újjáépítési misszióban.

- 11 esztendővel ezelőtt, 2002 tavaszán elkezd működését a pszichiátriai részleg.

- 7 esztendővel ezelőtt, 2006. március 4-én a MET kistérségi gyülekezete rendezi meg a 13. Templomi Bábjátékos Fesztivált.

- 5 esztendővel ezelőtt, 2008 tavaszán megalakul a hajléktalanokból álló Oltalom Kulturális Kör.

- 2 esztendővel ezelőtt, 2011 márciusában megnyílik az „Öt Verébhez” címzett kávézó, amely alacsony árral várja a fedél nélküli vendégeket.

(Összeállította: KZ)

Tartalom

KALENDÁRIUM – Március	2
BIBLIAI GONDOLATOK	
Jézus sírt (Iványi Gábor)	4
AKTUÁLIS	
Gondolatok Jézus forradalmiságáról (Vattamány Gyula)	5
A Biblia és a forradalom, avagy forradalmak a Biblia korában (Bereczky Géza)	6
ÜNNEPEINK	
Nőnap, Március 15, Virágvasárnap, Pészah, Húsvét (KKS)	7
ÉLETEK ÉS PÉLDÁK	
85 éves lenne Iványiné Sinka Magdolna	9
BÚCSÚ	
Dr. Ónodi Istvánné, született Mészáros Katalintól (Ónodi István)	9
PORTRÉ	
„Krisztus tanítása...tette elviselhető a halálsoron eltöltött közel kilenc hónapomat...” (Kerecsényi Zoltán)	10
AZ EGYHÁZTÖRTÉNELEM NŐALAKJAI	
Jeanne d’Arc, más néven Szent Johanna, az „orléans-i szűz” (Szabó Ildikó)	13
ISTENTISZTELETI REND – Március	14
HITÉPÍTŐ IRODALOM	
Arthur von Bergen önéletrajza (Iványi Tiborné ford.)	15
ZSIDÓ ÉLET	
Pészach rendje, a széder (Schlesinger Hanna)	17
Zsidók a 48-as forradalomban (Bereczky Géza)	20
IFI SAROK	21
BACH KANTÁTÁINAK NYOMÁBAN	
Örvend a menny! (Göncz Zoltán)	22
GONDOLKODJUNK!	
Nők a forradalomban (Szabó Ildikó)	23
Álmodozás a felszabadítás teológiáról (Erős Máté)	25
INTÉZMÉNYEINK ÉLETÉBŐL	
„Sírva jöttem, sírva megyek...” (Tárkányi Adrien)	27
HÍRMOZAIK	29
EGYPERCES ÁHÍTAT MINDEN NAPRA (ig)	31
AJÁNLÓ	35
RÍMELŐ	36

Kedves Olvasó!

*Ébredszik a természet,
közeledik a Tavasz. Jöttére
mindannyian várunk, s
amikor lágyabban fúj a
szél vagy énekbe fognak a
madarak, különös izgalom
fogja el a szívünket.
Nem véletlen, hogy
ez az időszak kedvez
a radikálisabb
változ(tat)ásoknak, a
forradalmak kitörésének
is. Ebben a számban
pedig éppen ez a témánk.
Találhatnak (többek
között) írást a nők és
a zsidók forradalmi
szerepvállalásáról, Jézus
forradalmi mivoltáról, a
felszabadítás teológiáról.
Örök dilemma, hogy
hívő emberként
meddig mehetünk el
körülményeink (vagy
még inkább a körülöttünk
élők helyzetének)
megváltoztatásában.
Találunk példát
mindenre a Bibliában
is – a szelídségtől a
radikalizmusig.
Természetesen e mellett más
rovatainkat is böngészheti,
bár a téma terjedelme miatt
most kevesebb fért belőlük
a lapba.
Boldog pészachot,
reményteli, áldott tavaszt
kívánok!*

Szeretettel,

Iványi Margit

LAPZÁRTA UTÁN: *Az Alkotmánybíróság 2013. február 26-án alaptörvény-ellenesnek minősítette, és visszamenőleges hatállyal megsemmisítette az egyházügyi törvénynek azokat a rendelkezéseit, amelyek alapján az panaszt benyújtó korábbi egyházak a jogállásukat elvesztették. Ebből eredően az egyházként történő elismerés elutasításáról szóló korábbi országgyűlési határozathoz „joghatás nem fűződik”, vagyis azok az elutasított egyházak a jogállásukat nem veszítették el, egyesületté történő átalakulásuk nem kényszeríthető ki. A hírre adott reakciónkról Facebook oldalunkon, honlapunkon és következő számunkban adunk tájékoztatást.*

IMPRESSZUM

Kiadja a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség * 1086 Budapest, Dankó u. 11. * Telefon/fax: (06-1) 577-0515/577-0514 * E-mail: ev@wjlf.hu * www.metegyhaz.hu * ISSN1216 7223 * Technikai számunk:0444 * Bankszámlaszám:OTP Bank Rt.: 11708001-20520380
* Készíti a szerkesztőbizottság * Felelős szerkesztő: Iványi Margit * Felelős kiadó: Iványi Gábor * Éves előfizetési díj: 1440 Ft * Egyes példányszám ára 120 Ft * Megrendelhető a kiadótól és a MET lelkészi hivatalaiban.

BIBLIAI GONDOLATOK

Jézus sírt

*„Amikor közelebb ért, és meglátta a várost, megsiratta....”
(Lukács 19,41)*

Nincs könnyű dolgunk, amikor a forradalmak hónapjában a Biblia vagy Jézus és a forradalom kapcsolatának kérdéséről elmélkedünk. Megszoktuk, hogy ez a viharos történelmi esemény sarkaiból forgatja ki a világot, erőszakos jelenségek kísérik, és sokszor nyilvánvaló értékek is áldozatul esnek a változtatás szándékának. Forradalomról a szó eredeti értelmében csak ott beszélhetünk, ahol gyökeres változás szükségessége áll fenn, és ha azok, akik ennek mozgatói jobb irányba akarják fordítani a világot. Jézus azt mondja önmagáról, hogy nem békét, csendet, kiegyezést, hanem háborúságot hozott a világba. Azt értette ez alatt, hogy mind vallási, mind társadalmi téren meg kell mozdítani azt az állóvizet, ami korát és időről-időre minden kort jellemez: amelyben az érték és értelem felett átveszi az uralmat a megszokás és az önmagáért való hagyományápolás.

Jézus rövid földi élete, szűk hároméves vándorprédikátori működése a csúcspontjához közeledik. Bejárta a kicsi Izrael megyéit, tanított falvakban és városokban, gyógyította a betegeket, vetette az Ige élő magját, ördögöket űzött és harcolt a képmutatókkal. Most kölcsönkapott szamara hátán ülve átlépi Jeruzsálem kapujának küszöbét. Futótűzként terjed a hír, hogy: *„Áldott, a király, aki jő az Úrnak nevében! Békesség a mennyben, és dicsőség a magasságban.”* (Lukács 19,38) Az emberek olajfaágakat tördelnek, tanítványai a felsőruháikat az útra terítik és különösen látványos a fiatalok és gyerekek ujjongó serege. Mindenki ünnepel, kivéve a farizeusokat, akik felháborodottan szólítják fel Jézust: *„Mester dorgáld meg tanítványaidat!”* Jézus válasza merész és elutasító: *„...ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani”*. Utalás ez talán a Józsué történetéből arra (24,26 k), amikor a nagy népvezér tanúként egy nagy követ állított fel, amely a szövetség betartására emlékeztette évszázadokon át Izrael fiait.

De nemcsak a korabeli szellemi elit, az értelmiségiek fanyalognak. Valaki ennél is messzebbre megy: Jézus meglátva a várost, sír felette. Egy meglett férfi, a köztisztelőben álló tanító, az ünnepelt forradalmár, akit már-már királlyá akarnak koronázni, de aki mégsem a saját célba érkezését ünnepelteti vagy ünnepli, hanem gyászolja a szeretett várost. Miért is sírt Jézus?

Igen, azért, mert hiába minden tanítás, próbatétel, vagy csodás megtapasztalás, Isten mindenkori népe sehogy sem ismeri fel a közötté felbukkanó Király valódi arcát. Nem kell az a Megváltó, aki az isteni igazságosságra és rendíthetetlen törvényekre emlékeztet, aki a szegények barátja, aki a védtelenek párján áll, aki a bűnösöket és a betegeket hívogatja megtérésre, akinek jobban fáj az egy elveszett sorsa, mint annak a kilencvenkilencnek a megbízható társasága, amelynek nincs szüksége megtérésre. Jézus sírt, látva Jeruzsálemet, és Jézus könnyei az elmúlt húsz évszázad alatt változatlanul folynak az arcán.

Mind a négy evangélium megemlíti Jézus jeruzsálemi bevonulását, de csak Lukács kapta el ezt a megrendítő pillanatot. Vajon ki lehetett az evangélista névtelen informátora, akinek a felajzott történelmi pillanatban feltűntek Jézus könnyei, és megjegyezte, amit ott akkor magában beszélt?

Isten áldja meg köztünk azokat a névteleneket, akik forrón vágnak a világ megváltoztatására, s ha mást nem tehetnek, készek és képesek együtt sírni a Mesterrel!

Iványi Gábor

AKTUÁLIS

Gondolatok Jézus forradalmiságáról

A forradalmáról való legújabb kori gondolkodás egyik fontos képviselője, Hannah Arendt a témáról írt érdekes könyvében hosszasan foglalkozik egyebek között a „forradalom” szó latin és görög eredőjével is. Igazán különös – írja –, hogy a latin „*revolutio*” szó eredetileg a csillagok törvények által irányított, emberi hatástól befolyásolhatatlan és megmásíthatatlan égi körforgását jelentette, és az antik világtól egészen az angol polgári forradalomig a politikai szóhasználatban is leginkább államformák „visszatérését” és „körforgását” értették rajta.*

A forradalmak belső dinamikája mindig is hasonlított a „*revolutio*” szó eredeti jelentéséhez, ugyanis azok képviselői rendszerint a kiközösített rend helyreállításaként, egy ősi és igazságosabb világ felélesztéseként értelmezték saját tetteiket – már ha nem foglalkozunk a tényleges politikai eredményekkel, melyekhez főleg a francia forradalom utáni felkelések vezettek. Amit a forradalmárok tettek, az azonban mindig abból a feltevésből indult ki, hogy a *status quo* nem megbonthatatlan, sőt nagyon is arra szorul, hogy felbomoljék, ugyanakkor az igazságosság és a szabadság iránti elemi vágy hatotta át az általuk vezetett mozgalmakat.

Társadalmi igazság, szabadság, az Isten eredeti akaratához való visszatérés: ezek a gondolatok Jézus igehirdetését is végigkísérték. Az is tény, hogy Jézus egész tevékenysége és tanításainak teljes gondolatvilága minduntalan provokálta a politikai és vallási hatalmat akkoriban birtoklókat. A Názáreti életét övező eseménysor egyik legnagyobb rejtélye ugyanis éppen az, hogy miközben Jézus mindvégig a béke embere volt, és soha nem uszított, nem szervezkedett sem a rómaiak, sem a zsidó politikai hatalom birtokosai ellen, lénye és mondandója mégis eléggé nyugtalanító, éppen ezért mondhatni forradalmi volt ahhoz, hogy a kereszthalál legyen a sorsa. Nagy kérdés azonban, hogy egész pontosan miért is minősíthették politikai „*felforgató*”-nak (a latin megfelelőnél maradva „*revolucionista*”-nak) őt.

A bibliatudomány gyakorta feltételezi, hogy Jézus halálához elsősorban a Templom lerombolásáról szóló jóslatai vezettek. Szokás hivatkozni arra, hogy néhány évtizeddel később, a zsidó háború előtt négy évvel is akadt valaki (egy bizonyos Jésu, Anan fia), aki a Templom és Jeruzsá-

lem pusztulását jövendölte meg. Josephus Flavius, zsidó történetíró beszámol arról, hogy a várost érő katasztrófáról kiáltozó férfit a zsidó hatóságok először megbotoztatták, majd a római helytartó elé vitték, ahol pedig megkorbácsolták. Ezután azonban – mivel a helytartó úgy gondolta, hogy ez az ember bizonyára örült – szabadon engedték (*A zsidó háború* VI.5). A férfi aztán egészen a pusztulásig hirdette nyomasztó üzenetét. Mindez azonban nem volt elegendő a kereszthalálhoz.

Jézus sorsának hátterében talán tökéletes autonómiája állt, vagyis az az akkoriban sokak által nyugtalanítónak vélt tény, hogy Jézus egyetlen politikai vagy vallási csoporthoz sem kötődött, mégis legitimitást nyert hallgatósága előtt, és egyre több követőre talált. Mindeközben pedig semmiféle emberi, külső hatás sem volt képes befolyásolni őt. Tanítása olyan értelemben hagyta figyelmen kívül a fennálló rendet, hogy senkinek sem tulajdonított elsőbbséget, értéktöbbletet csak azért, mert magasabbra kapaszkodott a társadalmi ranglétrán. Jézus mind beszédeiben, mind tetteiben tanúsította azt, hogy Isten kifogyhatatlan szeretete és irtalma teljességgel egyenlővé tesz mindannyiunkat Őelőtte. Jézus igehirdetésének ez a központi eleme (és mindenekelőtt üzenete) szükségképpen vezetett gyakori és mély megbotránkozásokhoz, hiszen aligha létezhet társadalmi „rend” és főleg *hierarchia* az emberi elmékben mélyen gyökerező előítéletek, ítéletalkotások nélkül. Jézus azonban különös és gyöngéd szeretettel fordult a hagyományosan megvetett és perifériára szorított csoportok felé: a rabbik világában botrányosnak ható módon női követőket is maga mellé fogadott, nem féltette magát a leprásoktól, enyhítette a szenvedéseket és a nyomort szombatnapon is, együtt evett és mutatkozott prostituáltakkal és korrupt vámszedőkkel, miközben kitartóan hirdette, hogy az Atya mindenkit szeretettel fogad magához, aki képes belátni, hogy Nélküle nem élhet igaz emberségben.

Jézus legforradalmibb tettetét mégis egy kő, mégpedig egy „*elgördített*” („*revolutus*”) kő engedte látni mindannyiunk számára, ez pedig maga a feltámadás, mellyel bizonyosságot nyertünk arra, hogy van visszaút az Atyához, a mennyei hazába. Jézus az Isten szeretetének forradalmát hirdette meg, hogy bennünket is forradalmárokká, vagyis Istenhez és az Ő szeretetéhez „*visszafordulókká*” tegyen.

Vattamány Gyula

* Hannah Arendt: *On Revolution*. London: Penguin Books, 1990. p. 42.

A Biblia és a forradalom, avagy forradalmak a Biblia korában

A Biblia nem ismeri a forradalom fogalmát, a forradalommal rokon értelmű felkelés szóval is csak egyetlen egyszer, Dániel könyvében találkozhatunk. A Dániel 11,14-ben azt olvashatjuk, hogy „*abban az időben sokan támadnak a déli király ellen. A te néped erőszakos fiai is fölkelnek, hogy beteljesítsenek egy látomást, de elbuknak.*” Ez az apokaliptikus irat nem rokonszenvezik a déli király megtámadásával, az talán abból is látható, hogy az erőszakos fiai (*pheritzim*) kifejezés voltaképpen rablókat, a szó gyöke a 'pheretz' megtörni-t, szétszórni megsemmisíteni jelent.

Hogy e rövidke mondat melyik elbukott zsidó felkelésre vonatkozik, arra többféle magyarázat is van, ám ami tény: a Dániel korához legközelebb lezajlott Makkabeus-felkelés a történelem ritka győztes szabadságharcái közé tartozott. Magának a Makkabeus szónak két jelentése lehet. Egyfelől származhat a 'maqquba' szóból, amelynek jelentése „kalapács”, ebben az esetben Júdás mintegy pörölyként, kalapácsként zúzza szét a megszálló ellenséget, másfelől származhat a 'maqqabjahu' szóból is, melynek jelentése: „akit Jahve kiválasztott, kijelölt a hadak élére.”

A zsidó felkelők a váltakozó szerencséivel folyt harcokban több győzelmet is arattak a szír-görög megszállók felett, és i.e. 165-ben, kiszlev hónap 25-ik napján a Jeruzsálemi Templomot is visszafoglalták. A makkabeus felkelés végül győzelmet aratott, ám ehhez Rómát is meg kellett nyerni szövetségessel.

A rómaiak Jézus korára a Szentföldre is kiterjesztették a hatalmukat. Ám időszámításunk kezdetekor nemcsak a „csendes forradalmár” Jézus született meg, hanem az Apostolok Cselekedetei 5,37-ben említett galileai Júdás által vezetett zelóta mozgalom is. A zelóta név „buzgót” jelent, a párt tagjai túlbuzgón és türelmetlenül nem Isten akaratától várták a messiási földi uralom megvalósulását, hanem olyan fanatikusan Róma-ellenes pártot alapítottak, melynek tagjai a véres merényletektől sem riadtak vissza. *Simon*, a 12 apostol egyike *Máté 10,4* és *Márk 3,16* szerint a „kánai”, a *Lukács 6,15* és *ApCsel 1,13* a „zelóta” melléknevet kapta. Ebből arra lehet következtetni, hogy elhívása előtt zelóta lehetett.

Jézus halála és feltámadása után 44-70-ig Júdea ismét római provincia lett, de az időközben a megsemmisített zelóták helyébe lépő szikáriusok radikalizmusa Róma ellenes felkeléshez vezetett, amelyet 70-ben Titus vert le, a jeruzsálemi templom leégett, az önálló zsidó állami lét pedig hosszú évezredekre megszűnt.

Jézus azonban nem ilyen forradalmat akart, meg is jószolta a templom pusztulását és elszirta Jeruzsálemet. Tanításai azonban futótűzként terjedtek egy erkölcsi erő, egy új szellemiség pedig formálni kezdte a társadalmat. S hogy milyen ez a szellemiség? Hans Küng szerint egy olyan cselekedet, amely egyszerű szívből fakad – olyan embertől, aki a felebarátjában felismeri testvérét és nővérét, betartva a legfőbb parancsolatot. Hiszen amikor megkérdezték Jézust: „*Melyik a legfőbb az összes parancsolat közül?*” Jézus így válaszolt: „*A legfőbb ez: Halljad, Izráel, az Úr, a mi Istenünk, egy Úr, és szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből. A második ez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. Nincsen más, ezeknél nagyobb parancsolat.*” (Mk 12,31)

Jézus itt egy zajosabb forradalmártól, Mózesztől idéz (3Móz 19,18), aki szembe mert szállni a népét sanyargató fáraóval, forradalmian új egyistenhitével örök törvényt adott Izráelnek, majd a kereszténységnek. A forradalmian új tehát a legrégebb, a legősibb, de mindig bátorság kell visszatérni a tiszta forráshoz, Mózes törvényeihez és pláne a nagy parancsolathoz. A Biblia emellett a forradalom mellett áll és mindig bátorságot önt azoknak a szívébe, akik vállalják ezt a nehéz harcot.

Bereczky Géza

(Források: *Kálvin János magyarázat Dániel próféta könyvéhez*, 431. old.; *Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése II.*, 503. old.; *Magyar Katolikus Lexikon*; *Gecse Horvát: Bibliai kislexikon*, *Marco Politi: Csendes forradalom*; www.szepl.hu/irodalom/kedvenc/kc_119.html; *Hitélet*, 2005. március 10.)

„*Aki szemtől szemben kívánja látni az Igazság egyetemes és mindent átható Szellemét, annak meg kell tanulnia, hogy a leghitványabb teremtményt is ugyanúgy szeresse, mint önmagát. Aki erre törekszik, annak az élet egyetlen területéről sem szabad kivonulnia. Így sodorhatott engem is az Igazság rajongó szeretete a politika mezejére, és habozás nélkül, noha a legmélyebb alázattal állíthatom, hogy aki szerint a vallásnak semmi köze a politikához, az nem tudja, mi a vallás.*”

(MAHATMA GANDHI)

ÜNNEPEINK

Nőnap

A nemzetközi nőnap az egyszerű, de mégis történelmet alakító nők napja, amely évszázados küzdelmüket eleveníti fel, melyet az egyenlő jogokért és lehetőségekért vívtak.

Az első március 8-hoz kötődő esemény 1857-ben történt, amikor március 8-án emberibb munkafeltételeket és magasabb fizetést követelő textilipari nődolgozók tüntettek New York utcáin.

A nemzetközi munkásmozgalom fejlődésével a nők emancipációjának kérdése is egyre inkább előtérbe került: 1866. szeptember 3. és 8. között az I. Internacionálé (hivatalosan: Nemzetközi Munkásszövetség) első kongresszusán határozatot fogadtak el a nők hivatás-szerű munkavégzéséről. Ez a határozat annak az évezredes sztereotípiának kívánt véget vetni, mely szerint a nők helye kizárólag otthon van.

Az 1899. július 14-én kezdődő II. Internacionálé alakuló közgyűlésén Clara Zetkin beszédében hirdette a nők jogát a munkához, az anyák és gyerekek védelméhez és a nők széles körű részvételét az országos és nemzetközi eseményekben. 1909-ben az Egyesült Államokban tartották meg az első nemzeti nőnapot, február utolsó vasárnapjára, 28-ára igazítva.

A II. Internacionálé VIII. kongresszusán 1910. augusztus 28. és szeptember 3. között határoztak arról, hogy a nők választójogának kivívása érdekében nemzetközileg is nőnapot tartanak. A határozatot a kongresszus elfogadta, de a megemlékezés pontos dátumáról nem született döntés.

1911. március 19-én Ausztriában, Dániában, Németországban és Svájcban tartottak nemzetközi nőnapot.

1917. március 8-án (a juliánus naptár szerint február 23-án, azaz: február utolsó vasárnapján) Oroszországban nők tüntettek kenyérért és békéért. Négy nappal később – nem közvetlenül ennek a tüntetésnek a hatására – II. Miklós cár lemondott, s polgári kormány alakult, mely szavazójogot biztosított a nőknek. Ezzel vált véglegessé a nőnap dátuma is, mely a világ legtöbb országában március 8-a.

Magyarország a nőnap felhíváshoz először 1913-ban csatlakozott, amikor az Országos Nőszervező Bizottság rölapokat osztott. A következő évben, 1914-ben már országsszerte rendezvényeket szerveztek. A Rákosi-korszakban a nőnap ünneplése kötelezővé vált, és az eredetileg különböző időpontokban

rendezett nőnapot 1948-tól szovjet mintára március 8-án tartották meg.

A rendszerváltás után a nőnap Magyarországon is elvesztette eredeti munkásmozgalmi hangulatát, helyette a virágajándékozás dominál.

Március 15.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Magyarország újkori történetének egyik meghatározó eseménye, a nemzeti identitás egyik alapköve. Társadalmi reformjaival a polgári átalakulás megindítója, önvédelmi harcával a nemzeti mitológia részévé vált. Szerves része volt az 1848-as európai forradalmi hullámnak, azok közül viszont lényegében egyedül jutott el sikeres katonai ellenállásig. Eredményességét mi sem mutatja jobban, mint hogy csak a cári Oroszország beavatkozásával lehetett legyőzni, amelynek soha ekkora hadserege addig nem járt még külföldön. Gyakorlatilag az 1848-49-es harc a magyar nemzet történetének leghíresebb háborús konfliktusa is.

1848. március 15-én a pesti radikális ifjak vezetésével vér nélkül győzött a forradalom. Legjelentősebb vívmánya a 12 pont érvényre juttatása volt.

Mit kíván a magyar nemzet

Legyen béke, szabadság és egyetértés.

Kívánjuk a' sajtó szabadságát, censura eltörlését.

Felelős ministeriumot Buda-Pesten.

Évenkinti országgyűlést Pesten.

Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.

Nemzeti őrsereg.

Közös teherviselés.

Urbéri viszonyok megszüntetése.

Esküdtszék, képviselőlet egyenlőség alapján.

Nemzeti Bank.

A' katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a' külföldieket vigyék el tőlünk.

A' politikai statusfogylok szabadon bocsáttassanak.

Unio.

Egyenlőség, szabadság testvériség!

Virágvasárnap

Virágvasárnap a húsvét előtti vasárnap neve, a nagyhét kezdete a keresztény ünnepkörben.

Ezen a napon, keresztthalála előtti vasárnapon, vonult be Jézus Jeruzsálembe. Az ókori Közel-Kelet országában szokás volt, hogy az arra méltó személyek útját valamilyen módon befedjék. Az emberek mind a négy evangélium leírása szerint megadták Jézus Krisztusnak ezt a tiszteletet. Máté, Márk és Lukács szerint a felsőruhákat az útra terítették és gallyakat vágtak a fákról, János pálmaágakról számol be.

A nyugati keresztény egyházak liturgiájában e kiemelten fontos dátum mindig a március 15. és április 18. közötti valamelyik vasárnapra esik (*idén március 24. A Szerk.*). A katolikusoknál a nagybőjt utolsó, legfontosabb hetének kezdete: ezen a napon a templomban barkaszentelést (*a magyar néphagyomány szerint rontás, betegség, vihar, jégeső ellen*), barkás bevonulást vagy körmenetet szoktak tartani.

A pálma a győzelem és a diadal jelképe. Ezért az ünnep neve több nyelven pálmavasárnap (latinul *Dominica palmarum*, németül *Palmsonntag*, olaszul *Domenica delle Palme* stb.). Mivel az európai országok többségében nincsenek pálmák, az ünnepléskor a pálmaágakat itt gyakran tiszafa, fűzfa vagy más fák ágával helyettesítették. Az ünnepet például angol nyelvterületen ezért a *Palm Sunday*-on kívül *Yew Sunday* („tiszafavasárnap”) vagy egyszerűen *Branch Sunday* („ágvasárnap”) neveken is ismerik. Virágvasárnapnak a magyarokon kívül az örmények nevezik.

Pészah

Pészah (héberül: פֶּסַח, görögül: *πάσχα*; zsidó húsvét, pászkaünnep) az egyiptomi kivonulás ünnepe.

„Mikor pedig a ti fiaitok mondandjának néktek: *Micsoda ez a ti szertartástok? Akkor mondjátok: Páskha-áldozat ez az Úrnak, a ki elment az Izráel fiainak háza mellett Egyiptomban, mikor megverte az Egyiptombelieket, a mi házainkat pedig megoltalmazta. És a nép meghajtá magát és leborula.*” (2Móz 12,26-27)

Az elkerülés ünnepe (hág hápeszáh) kifejezés ebből a tórai szakaszból ered, mivel az izraeliek házaik elkerülését a héber szöveg a peszáh szóval fejezi ki (היה חספ). A bibliai tíz csapás (mely Egyiptomot érte) közül az utolsó volt az elsőszülöttek halála, ezt a csapást az izraelieknek nem kellett elszenvedniük, mert házaikat megjelölték egy bárány vérével, így a halál elkerülte fiaikat. A csapás után a fáraó engedélyezte, hogy a rabszolgaként élő zsidók elhagyják az országot. Éppen ezért nevezik a szabadság ünnepének (hág háherut) is. Az ünnep első napja az Egyiptomból való kivonulásra, utolsó napja pedig a tengeren (Nádas tenger, Jám Szuf)

való átkelésre emlékezteti az ünneplő zsidóságot. Ez a két nap az igazi ünnep, a közbenső napok csak félünnepek.

Húsvét

A húsvét a kereszténység egyik legfontosabb ünnepe. Jézus keresztthalála (péntek) utáni harmadik napon (vasárnap) feltámadt. Keresztthalálával nem szabadította meg a világot a szenvedéstől, de megváltotta az emberiséget a bűneitől, feltámadásával pedig győzelmet aratott a halál felett.

A húsvét héber neve pészah. A szó kikerülést, elkerülést jelent. Eredetileg a keresztény és a zsidó ünnep egybe esett. A náicei zsinat i. sz. 325-ben szabályozta a keresztény ünnepek rendjét, ekkor vált el a két ünnep ideje.

A nyugati kereszténység húsvétja mindig március 22. és április 25. közé esik (*idén március 31-április 1. A Szerk.*). A következő nap, húsvéthétfő a legtöbb keresztény hagyományú államban hivatalos ünnep.

A húsvét és a hozzá kapcsolódó ünnepek a mozgó ünnepek közé tartoznak, azaz nem esnek a Julián naptár szerinti év ugyanazon napjára minden évben. A Nap mozgása mellett a Hold mozgásától is függ a dátum némileg a héber naptárhoz hasonló módon. A húsvét helyes időpontja gyakran vita tárgya volt.

Nagycsütörtök

A nagycsütörtök (zöldcsütörtök) Krisztusnak az Olajfák-hegyén történt elfogatását idézi emlékeztünkbe. Nagycsütörtök az utolsó vacsora emléknapja, az Eucharisztia (oltáriszentség) alapításának ünnepe.

Nagypéntek

Nagypéntek Krisztus Pilátus általi halálra ítéelésének, megostorozásának és keresztthalálának a napja.

Nagyszombat

Nagyszombat a húsvéti örömmünnep kezdete. Este körmenetekkel emlékezik meg a keresztény világ arról, hogy Jézus – amint azt előre megmondta – harmadnap, azaz húsvétvasárnap hajnalán feltámadt halottaiból.

Húsvétvasárnap

A feltámadás vasárnapja.

Húsvéthétfő

A naphoz kötődő népszokás a locsolkodás, ezért néhol vízbevető hétfő néven is ismerték ezt a napot. Egykor vidéken a lányokat a kúthoz, vályúhoz vitték, és vödörrel leöntötték, de a népszokás ma is, városi környezetben is tovább él. Eredetére nézve termékenységvárászló célzatú, illetve a víz tisztító hatására is utal. A legények a locsolásért piros vagy hímes tojást kapnak a lányoktól. Egy legenda szerint mikor Krisztus a keresztfán függött, előtte egy asszony egy nagy kosár tojással állt meg imádkozni, és Krisztus vére rácseppent a tojásokra. Ezért szokás a húsvéti tojást pirosra festeni.

KKS

ÉLETEK ÉS PÉLDÁK

85 éves lenne Iványiné Sinka Magdolna

1928. március 14-én született, egy budapesti 4 gyermekes családban. Konfirmandus korában, a Fasori Evangélikus Gimnáziumban ismerkedett meg későbbi férjével, Iványi Tiborral. A háború után közvetlenül érte mindkettőjüket a megtérés élménye egy methodista evangelizáció során, majd a Metodista Egyházba kaptak elhívást a szolgálatra. Sinka Magdolna az egyház györkönyi gyülekezetének lett missziós nővére. 1949-ben házasodtak össze Iványi Tiborral, kapcsolatukból 11 gyermek született.

Közös szolgálatukat Szolnokon kezdték, majd Nyíregyházára kerültek, ahol 41 évig szolgálták a gyülekezetet. Iványi Tiborné az egyház ifjúsági és női munkájában is jelentősen részt vállalt, sőt, nevéhez kötődik az egyház 1972-ben, Dicséretnek néven kiadott énekgyűjteményének a szerkesztése, melyben több éneknek a szövegét ő ültette át német nyelvből magyarra. Határozott véleménye volt, hogy az ifjúságnak jó hívő irodalmat kell a kezébe adni. Mivel akkoriban magyar nyelven ez nem állt rendelkezésre, élete során főleg német nyelvből (de angolból is) hívő missziói könyvek sokaságát fordította le.

Verseinek válogatott gyűjteménye *Csodálatos országban* címmel jelent meg. A címadó vers sajátos utat járt be a 70-es évek magyarországi egyházpolitika történetében. Ebben az időszakban az Állami Egyházügyi Hivattal együtt működve a Metodista Egyház önjelölt ve-

zetői többek szolgálatát megvonták, az Iványi házaspár mindkét tagját eltiltották a szolgálattól, igyekeztek kilakoltatni őket a szolgálati lakásból. Iványi Tiborné végig hűségesen férje mellett állt, a *Csodálatos országban* című vers pedig (melyet Gyöngyösi Levente 2006-ban meg is zenésített) a korszak jelképévé vált.

Iványi Tiborné az 1988-ban alapított Élet és Világosság c. folyóirat munkatársa volt, halála előtt az utolsó pillanatig szerkesztette az újságot, és közölt fordításokat különböző német valamint angol lapokból.

A Wesley János Lelkészképző Főiskolán pedagógiát és missziológiát tanított. Közben nemcsak gyermekei, hanem unokái, dédunokái mellett is ott állt tanulmányaik közben, és generációkat bocsátott útjukra, következetes hívő élete példa volt sokak számára.

2009 novemberében szólította haza az Úr Iványi Tibort, akit 2011. június 24-ben ő is követett az örökkévalóságba.

(ÉV)

A Csodálatos országban című kötet 890, a hasonló című CD pedig 2980 forintért (+postaköltség) megvásárolható a Keresztény Könyvesháznál. Cím: Budapest, Dankó u. 9. 1086. Tel.: (06-1) 210-54-00/111-es m. E-mail: danko09jegyzet@gmail.com. Nyitva tartás: hétköznap 9-17 óráig.

BÚCSÚ

Dr. Ónodi Istvánné,
született Mészáros Katalintól

1943. szeptember 20-án született Recskén. Édesanyja Fesztbaum Mária, édesapja Mészáros Bertalan géplakatos (akit 1944 novemberében 4 évre orosz hadifogságba vittek). Ezen időszakban édesanyja és nagymamája nevelték nagy szeretettel. Gyermekkorában nagyon szoros kapcsolat alakult ki unokatestvéreivel, Bélával és Csilivel, s ez felnőttkorában is megmaradt.

Az általános iskolát Recskén végezte el, majd Egerben érettségizett az Alpári Gyula Közgazdasági Technikum Mezőgaz-

dasági tagozatán 1961-ben. Elkezdte Budapesten a Felsőfokú Pénzügyi és Számviteli Főiskolát, amit aztán abba kellett hagynia. Tanulmányi eredménye majdnem kitűnő volt. Egészen haláláig tartotta a kapcsolatot egri és recski osztálytársaival.

1961-ben a recski OTP-ben kezdte munkáját, majd a budapesti győri bankfióknál is dolgozott előadóként, főelőadóként. Közben Budapesten az Országos Traumatológiai Intézetnél és a Kisiparosok Országos Szervezeténél is munkát vállalt. Feladatát mindig alaposan, nagy precizitással, felelősségteljesen végezte.

Egy külföldi utazás során ismerkedett meg Dr. Ónodi Istvánnal, akivel 1969. szeptember 12-én házasságot kötött.
(Folytatás a 35. oldalon)

PORTRÉ

„Krisztus tanítása...tette elviselhető a halálsoron eltöltött közel kilenc hónapomat...”

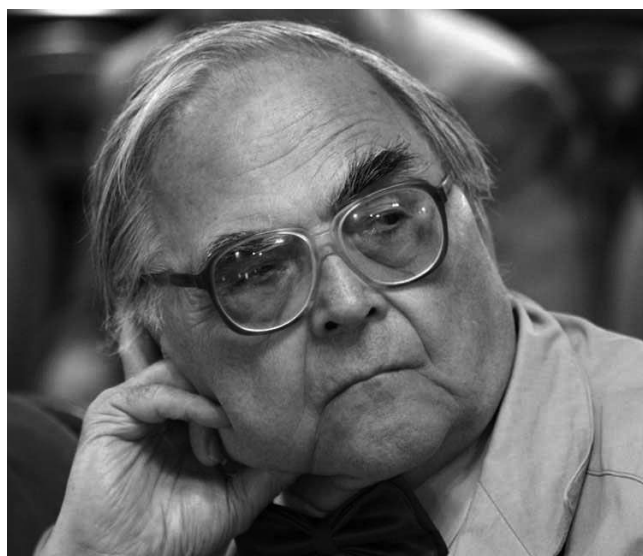
Az 1956-os forradalmi ifjak megteremtették a sztálinista diktatúrában élő ország felszabadításának és demokratizálásának alapjait. A forradalom résztvevői közül keveseknek változtatták meg a halálos ítéletét. Legismertebb közülük *Mécs Imre*. Ötven esztendővel ezelőtt, 1963 márciusában az általános amnesztia keretében szabadult. Március idusához, szabadulásának ötvenedik évfordulójához közeledve, illetve lapunk e havi témájához kapcsolódva munkatársunk, *Kerecsényi Zoltán* kérdezte életéről, forradalmi szerepéről, világlátásáról.

– Mint magyar, felvidéki, értelmiségi ősök gyermekeire mi hatott leginkább, hogy eljusson 1956-ig? Befolyásolta-e az értelmiségi, nemesi családi múlt, élt-e a családban valami „forradalmi” emlék, amely hatással lehetett a gyermek és ifjúkorára?

Mécs Imre: Apai nagyapám a Kassa környéki, kis, zömmel szlovákok lakta Hernádszentiván osztatlan iskolájának katolikus kántortanítója volt. Őt élő gyermekük közül apám a legkisebb, bátyja a későbbi neves költő, Mécs László.

Trianon után nagyapám nehezményezte az angyalos címer eltávolítását, ezért azonnal kényszernyugdíjazták, nemsokára meg is halt. Anyai nagyapám a magyarlakta Királyhelmeceken volt nemesi származású református ügyvéd, egyházkerületi főgondnok; felesége, Csécsy Irén, vármegyei nemesi család sarja – ámbár révén rokonom a „hírhedett” Csécsy Imre a radikális baloldarról. Anyám katolikus volt a háború előtti liberális törvények szerint, öccse pedig református. Plébános papköltő nagybátyám és nagyapám jó barátok voltak, az elszakított magyarság szószólói.

Apám a háború alatt, a hidak felrobbantásakor Budán rekedt. Anyám három gyermekével bemenekült a közeli jezsuita rendház pincéjébe, ahol nagyszámú zsidó üldözöttek is menedéket adtak. Többek között Harsányi Jánosnak, a későbbi világhírű közgazdásznak. Itt szerezhettem testközeli ismereteket a Holokauszt szörnyűségeiről.

Fotó: Eifert János

'45 után Pécsre kerültem a jezsuiták kollégiumába. Az államosított gimnáziumban az új igazgató Mindszenty Józsefet elítélő nyilatkozat aláírására akart bennünket rávenni. Többen megtagadtuk, ezért a helyi ÁVO-ra vittek. Apám gyorsan elvitt Pécsről, így menekültem meg az ország összes iskolájából való kicsapástól. Végül a budapesti Eötvös Gimnáziumban érettségiztem, utána villanyszerelő szakmunkás lettem, s így kerültem az '52/53-as tanévben a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) villamosmérnöki hallgatói közé, igen sokrétű tapasztalatokkal a batyumban.

– Sztálin 1953-ban bekövetkezett halála megingatta „tanítványainak” a helyzetét is. Változások következtek. Nagy Imre lett a miniszterelnök, akinek személye, hangja, stílusa élesen és előnyösen elütött a funkcionáriusok egyhangú, jellegtelen deklamációtól. Mondhatni „forradalmi változás” volt Nagy Imre megjelenése. Hogy emlékezik erre vissza, mit érzett ebből a változásból egy akkori húsz éves fiatal?

– Mélyen elítéltük a sztálini diktatúrát, de szóba sem jöhetett a '45 előtti világ visszatérése. Ugyanakkor a világmegjavító „mérnök” öntudat egyre erősbödött

bennünk: 'Majd mi megjavítjuk a többszörösen elrontott magyar világot!' Sztálin halálát az „Aud Max”-ban, marxizmus-leninizmus előadáson jelentette be az elég primitíven beszélő előadó. Több leány elkezdett zokogni, mi normálisak meg csillogó szemmel néztünk egymásra. Megindult az örökösödési harc a Kreml berkeiben. Ennek farvizén hívták be Rákosiékat, s velük a korábban parasztbarát nézetei miatt háttérbe szorított Nagy Imrét „ad audiendum verbum regium¹” a szovjet vezetők, ahol Rákosit jól ledorongolták és Nagy Imrét tették meg a minisztertanács elnökévé, szabadabb kezet adva neki.

Nagy Imre élt a hirtelen jött lehetőségeivel, leállította a nehézipar esztelen fejlesztését, a kitelepítéseket, visszaszorította az erőszakos beszolgáltatásokat és rekvirálásokat, felállította az ügyészségeket, felülvizsgáltatta a letartóztatásokat, hazaengedte az ártatlanul elítéltek jórészét, a kitelepítettek Pest környékére hazatérhettek, stb. Az ország fellélegzett az emberszabású miniszterelnök intézkedéseire, az emberek elkezdtek bízni. Közben Moszkvában a hatalmi harc eldőlt, Rákosi megerősödött, visszatért, Nagy Imrét leváltották, kizárták mindenhonnan, még egyetemi tanárságától és akadémiai rangjától is megfosztották. A „hagyományos” bolsevik rituálé szerint ilyenkor következett a letartóztatás, a koholt per, vagy annak elkerülésére a kommunista önkritika, Nagy Imre nem volt erre hajlandó, büszkén viselte sorsát és mindezzel nagyot nőtt az emberek szemében. Nem véletlen, hogy '56. október 22-én, a Műegyetem aulájában pontjaink fogalmazásánál egyhangúan csak Nagy Imre neve jött szóba, hogy vezesse a kormányt, az országot. Az akkori helyzetben esetében nem lehet forradalmiságról beszélni, radikális, emberbarát reformokat akart.

– Hogy kezdődtek a forradalmi napok? Mi vezetett az elkerülhetetlen folyamatokig?

– A forradalom nem október 22-én kezdődött. A diktatórikus pártállamon belül működő lelkiismeretes írók, újságírók, egyes közgazdászok kezdtek szelídnek tűnő reformokról beszélni, támogatták őket a nemzetközi események. Ausztria semlegességének és önállóságának deklarálása, a szovjet csapatok kivonása, a nemzetközi feszültség enyhülése mind-mind tápot adtak a magyar reménykedéseknek. A szovjet vezetés villámgyorsan összetákolta a „Varsói Szerződést”, amelyet azonban a lakosság nem vett komolyan, hanem tovább fokozódott a reménykedés, amit jelentősen felerősített a moszkvai XX. Kongresszuson a Szovjetunió vezetőjének hírhedt „titkos” beszéde, amely eddig ismeret-

len szörnyű rémtetteket ismertetett a sztálinizmusról. De sok kis grádics vezetett egyre magasabbra. Gondolok itt a Petőfi körre (és vidéken más hasonló célú özszejevövelekre), a frissebb felfogású újságcikkekre, az egyetemeken az oktatók egyre bátrabb, néha provokatívnak tűnő megnyilvánulásaira. Nemzetközi hangok is biztattak bennünket, Eisenhower amerikai elnök az év elején a „Rab nemzetek évének” nyilvánította 1956-ot. Később csodálkozott, hogy két rab nemzet komolyan vette biztatását.

– Mi készítette arra, hogy szerepet vállaljon '56-ban? Részt vett a nemzetőrség szervezésében, az ellenállásban is tevékeny volt. Mit tapasztalt a „barikádokon”?

– Amikor szeptember közepén visszatértünk az egyetemre, hihetetlen felbolydulást észleltünk. Szinte mindenki felbátorodott, egymás biztattuk, erősítettük. Ahol csak lehetett tanácskoztunk, beszélgettünk, szemináriumokon, diákszallókban, egyes tudományos tanácskozásokon. Jött október 6-a, az aradi vértanúk gyásznapja. Rajk László özvegye kiharcolta, hogy e nap legyen férjének és társainak temetése. Igen rossz volt az idő, mégis több mint százezren vettek részt a temetésen, ott jelent meg a sír szélén a kis Rajk Lacika mellett a cvikkeres Nagy Imre meghatott gyászoló alakja. Itt hangzott el a „soha többé Rajk elvtárs”, hogy azután alig két hónap után ez a „soha” véget érjen, és kezdetét vegye a magyar történelem egyik legkegyetlenebb tömeges megtorlása. Október 16-án szegedi egyetemisták vetették fel a hatalomtól független diákszövetség létrehozását, majd 20-án meghirdetett diákgyűlésükön nemcsak létrehozták a MEFESZ-t², de '48 mintájú 16 pontjukat is megfogalmazták. Október 22-én, hétfőn a BME aulájában több ezren gyűltünk össze. a szegediek előadták a „szegedi gondolatot”, 12 pontjukat, amelyet hatalmas lelkesedéssel radikalizáltunk, kibővítettünk a többpártrendszer igényével. De amikor megjelent Sziilági József gépészmérnök hallgató, Nagy Imre közeli barátja, munkatársa, drámai hangon felhívta figyelmünket a lengyel helyzetre: „Ti itt pontokat fogalmazgattok, amikor lengyel barátaink menesztették a szovjetbarát politikusokat, katonákat, a szovjet csapatok körülvették Varsót, a lengyel csapatok a távoli garnizonokból pedig megindultak Varsó megsegítésére.” Nosza, kiegészültek a pontok, benne: „Szolidaritást a lengyel néppel!” Elhatároztuk, hogy másnap a két nemzet közös hőiséhez, Bem apó szobrához szolidaritási néma tüntetést szervezünk.

Hát, így kezdődött. Másnap délután, felhívásunkra hatalmas falanxokban megindultak az egyetemisták Budáról, Pestről, egyetemekről, főiskolákról, üzemekből,

¹ A király elé idézés. (latin) Ez a szólásmód abban az értelemben jött használatba, hogy a felsőbbség maga elé idézi s megrója alárendeltjeit azokért a mulasztásokért vagy helytelenségekért, melyeket elkövettek. – A Szerk.

² Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége – a Szerk.

katonaiskolákból a Bem tér felé, majd onnan átzúdulunk Pestre, a Kossuth térre, alaposan megduzzadva a közben véget ért munkaidő után hazatérő dolgozókkal. Hatalmas tömeg volt. Amikor a Kossuth téren, Nagy Imrére várván körülnéztem, akkor minden negyedik-ötödik ember volt egyetemista, de mindenkinek csillogott a szeme, s úgy éreztem, hogy mindannyian egyet akarunk, s ugyanazokat gondoljuk. Fantasztikus érzés volt. Feltámadt a bizalom, a szeretet, a kölcsönös egyetértés. Szinte beszélni sem kellett, úgy éreztem, úgy érezték, hogy ugyanazt gondoljuk, ugyanazt akarjuk. Eszembe jutott a Pünkösdi ünnepe, amikor az idegen ajkúak, az emberek beszéd nélkül megértették egymást. Hát Magyarországon 1956-ban októberben volt Pünkösdi, akkor szállt le a Szentlélek. Éjjel előtt, a Bródy Sándor utcában, a Rádió bejárata előtt éreztem, amikor az ávosok elkezdtek löni minket, hogy ez már forradalom, amely átzúdult rajtunk, kezdeményezőkn, akik reggel egy nagyon radikális csomaggal indultunk el. Bizony, ez már forradalom. Mint hazánk történelmében annyiszor, a reformok átcsaptak forradalomba, s másnap hajnalban, amikor a szuperhatalom Szovjetunió harcokcsijai végigcsörömpöltek előttünk a József körúton, akkor világossá vált, hogy ismét szabadságharcba kerültünk, ami erőnket nagymértékben egységesítette. Mi és ők. Tiszta kép: „altera non datur”³. A barikádnak csak két oldala van!

– 1957 júniusában letartóztatták, majd halálra ítélték, de az ítéletet végül életfogytiglani börtönbüntetésre változtatták. Hogy tudta mindezt feldolgozni magában? Szerepe volt-e valamiféle hitnek ekkori életében, kapaszkodott-e akkoriban Istenbe? Egyébként fontos az Ön számára a hit?

– Igen. Az egyetemen arra szocializáltak, hogy mindig gondolkozzunk, levezessünk, bizonyítsunk, számoljunk, mértezzünk, mérlegeljünk és döntsünk. Kedves professzorom, Simonyi Károly is ezt szorgalmazta, de hozzátette: ha mindezt végigjártuk és eljutottunk a határra, akkor válik fontossá a hit. A hit az emberben, hit az emberiség géniuszában, az antropomorf istenképben. De hinni kell az emberben, emberekben, családjukban, igazunkban, tudományunkban, közösségünkben, koncepciónkban. Einstein hite is hasonló lehetett. S ami nagyon fontos volt számomra: Krisztus tanítása, az ő nem hivalkodó követése. Ez tette elviselhető a halálson eltöltött közel kilenc hónapomat is, amikor végig kellett élni sok nagyszerű barátomnak, társamnak és nem ismert forradalmár bajtársamnak a kivégzését. Isten adott erőt. Minden este, elalvás előtt Berzsenyi Dániel soraival imádkoztam: „Isten! kit a bölcs lángeszze fel nem ér, / Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt: /

³ Nincs más lehetőség. (latin) – A Szerk.

Léted világít, mint az égő / Nap, de szemünk bele nem tekinthet”. S nyomban elaludtam.

– Ha végignézzük életútját, ’56-tól egészen a ’80-as évek végéig szinte elkísérte a forradalom szelleme. Hogyan befolyásolta az Ön életét az amnesztia utáni időszak, az az időszak, ami a harmadik Magyar Köztársaság megszületéséig vezetett?

– A rendszer fogcsikorgatva engedett, és az úgynevezett ENSZ-amnesztia keretében 1963 márciusában több ezrünket kiengedtek. Büntetésünk végrehajtását csak felfüggesztették. Két évig rendőri felügyelet alatt álltunk, s 10 évig politikai jogvesztéssel korlátoztak. Ezen kívül a III/3 teljes arzenálját bevetették. Besúgókkal vettek körül, lakásunkban lehallgató mikrofonokat helyeztek el. 1989-ben már a kerekasztalon képviseltem pártomat, amikor meghívtak Amerikába, s az útlevélosztály megtagadta az okmány kiadását: „mivel ön büntetett előéletű.”

1963-tól 1989-ig mindig elmentem a falig. Ez bizony hosszú történet. Sokszor kirúgtak, megbüntettek, rendőrhatalomra figyelmeztetésben részesítettek. Találmányaim védtek meg, mert szükség volt rájuk. Kirúgtak, de gyártották őket. Így paradox módon megéltem, sőt barátaimat és a mozgalmat is segíteni tudtam. Krassó Gyurival⁴ állandóan tanulmányoztuk az 1949-es sztálini kirakat alkotmányt, amelynek gyökértelen pontjaira hivatkoztunk. Például javaslatomra népszavazást kértünk Bős-Nagymaros ügyében, 1980-ban leveleket írtam a „Népköztársaság” vezető szerveihez az alkotmányosság és alkotmánybíróság létrehozására. Független ellenzéki jelöltek indítását kezdeményeztem az 1985-ös országgyűlési választáson, stb. 1983-ban, 50. születésnapjára „bulimon” ismerkedett meg egymással a demokratikus és ’56-os ellenzék.

– A rendszerváltoztatást követően több felelős poszton lehetett Önt látni. 2010 óta sokat látni megmozdulásokon. Fontosnak érzi egy egykori forradalmár, hogy ma is kiálljon, jelenlétével ott legyen az ellenzéki tüntetéseken?

– Igen, feleségemmel együtt nagyon fontosnak tartjuk a jelenlétet, de az is lényeges, hogy ez szerényen történjen, ne terheljük meg azokat, akikkel egyetértünk.

– Hogy látja ma hazánkat?

Nagyon nehéz helyzetben van az ország. Míg korábban a világ egyik legnagyobb hatalmával kellett küzde-

⁴ Krassó György János (1932-1991): a szocializmus értelmiségének közismert ellenzéki szereplője, 1986-tól a Szabad Európa Rádió munkatársa. Az 1956-os forradalomban részt vett a Rádió ostromában, majd a fegyveres és az illegális ellenállásban, valamint haláláig a különböző ellenzéki mozgalmakban. 1957-ben tízévi börtönbüntetésre ítélték, de 1963-ban amnesztiával szabadult. Majdnem élete végéig rendőri felügyelet alatt állt. – A Szerk.

nünk, nagyon nehéz volt, de lelkileg könnyebb. Most lelkileg nagyon nehéz. Kisfaludy Károly sorai tolnak elő: „Nem! Nem az ellenség, Őnfia vágta sebét!” Csak a legszélesebb összefogás segíthet. A demokratikus jogállam, amit kiharcoltunk, amit létrehoztunk, amit közösen az ország legjobb elméivel kicsiszoltunk, óriási érték, meg kell védenünk. A rendszerváltás a XX. század második legnagyobb jelentőségű eseménye volt. Addig a magyar történelemben nem fordult elő, hogy jogállami módszerekkel, választás útján a nép le tudta volna váltani a regnáló hatalmat. Ez először 1990-ben történt. Beindult a politikai váltógazdaság. Ne hagyjuk elveszni! Csak közösen összefogva minden jó szándékú emberrel tudjuk megvédeni értékeinket. Azzal fejezem be, amivel egykori atyai barátom, Bibó István⁵

⁵ Bibó István (1911-1979): többek között jogi doktor, egyetemi tanár. Nemzetközileg kimagasló, hazai viszonylatban pedig a 20. században

1956. november negyediki nyilatkozatát: „Isten óvja Magyarországot!”

(Mécs Imre emblemikus alakja maradt a rendszerváltás utáni Magyarországnak is. 1988-ban a Szabad Kezdeményezések Hálózata, majd az ebből kialakuló Szabad Demokraták Szövetsége alapító tagja. 1990 és 2010 között képviselőként munkálkodott a harmadik Magyar Köztársaság parlamentjében. Ősszel tölti be 80. évét.)

a legnagyobb demokrata politikai gondolkodó, 1956-ban a Harmadik Nagy Imre-kormány államminisztere. 1958 augusztusában életfogytiglani börtönre ítélték, az 1963. évi amnesztiával szabadult.

EGYHÁZTÖRTÉNELEM NŐALAKJAI

Jeanne d’Arc, más néven Szent Johanna, az „orléans-i szűz” (1412 – 1431)

Amikor lapunk mostani számában a forradalom mibenlétét taglaljuk, keresve sem találhatnánk az egyháztörténelem nőalakjai között megfelelőbb személyt, akinek útja és sorsa annyira jellemző lenne a forradalmár nők útjára és sorsára, mint az övé.

Miben rejlik ennek a származása szerint egyszerű parasztlánynak a titka, akinek rövid élete olyan látványosan megváltoztatta Franciaország történelmét?

Kelly de Vries történész szerint – akinek szakterülete a világtörténelem jelentős csatáinak kutatása –, ha valami elbizonytalaníthatott volna egy embert a tekintetben, hogy helye és értelme van-e bármilyen kezdeményezésnek, akkor azok a 15. századi franciaországi állapotok voltak.

A már régóta tartó százéves háború egy trónutódlási vita miatt robbant ki Franciaország és Anglia között, és mivel a csaták a kontinensen zajlódtak, a háború leginkább a francia gazdaságot tette tönkre. A század elejére eldőlni látszott ennek a hosszúra nyúlt hadiállapotnak a kimenetele, mégpedig az angolok javára.

Az írni-olvasni nem tudó, de a kortársai közül kiemelkedő Johanna nemcsak hírből ismerte a háború rémsé-

gét. Mivel faluja a francia királyhoz hű területen feküdt, az angolok többször megtámadták, egyszer teljesen felégették. Nem tudjuk, milyen külső és belső hatások játszottak ezen kívül szerepet abban, hogy 12 éves korától rendszeresen voltak látomásai. Ezekben arra kapott buzdítást, hogy űzze ki az angolokat és vezesse a trónörökös Reims-be, hogy ott megkoronázhassák.

16 éves, amikor először találkozik Orléans közelében – ahová mások segítségével jut el, hiszem szülőfaluján kívül addig még sehol sem nem járt – a későbbi VII. Károllyal. Megjósolja neki a hadiszerencse közeli megfordulását. Amikor a jövődőlés beigazolódik, Johanna férfi álruhába bújva, újra elmegy a francia trónörökös-höz, aki unszolására ellátja páncéllal, lóval, kísérettel, zászlóval, mindennel, ami a hadba vonuláshoz kell, és megengedi, hogy a csatlakozzon a francia sereghez.

Semmilyen józan magyarázat nincs sem a trónörökösnek erre a döntésre, sem az utána következő eseményekre. Johanna közreműködésével, nem egyszer kezdeményezésére több sikeres hadjáratot folytatnak, elfoglalt területeket szereznek vissza. A történészek azonban abban megegyeznek, hogy egy többszörösen

megalázott, reményvesztett hadsereg számára, mely csendben menetelt az elkerülhetetlen halál és biztos vereség felé, Johanna fehér páncélja a reménység szimbóluma lehetett. Számos csatát vezetett, többször megsérült, de megingathatatlan elszántsággal folytatta a harcot.

Bár tényleges taktikai képességeit sokan vitatják, és vannak történészek, akik szerint egyetlen fegyvere küldetéstudatából származó harci szelleme volt, megadott neki, hogy vezesse a sereget és egy megdöbbentő győzelmi sorozattal megfordítsa a háború menetét. Amikor felszabadult Reims, a francia királyság koronázási városa, VII. Károlyt megkoronázták.

A koronázás után Johanna nemesi címet kapott, de nem vonult vissza, hanem folytatta a háborút. Angol fogságba esett, ahonnan rokonai anyagi eszközök híján nem tudták kiszabadítani, de VII. Károly sem tett komoly lépéseket ennek érdekében. A veszteségük miatt dühös angolok számára pedig kiváló bűnbakká vált.

Johanna színrelépésével, már a győzelmi sorozata kezdetén, a hosszú ideje tartó angol-francia konfliktus egy vallási háborúba fordult át, hiszen ha Johanna igazhitűsége megkérdőjeleződik, ha az eretnokség vagy boszorkányság vádjával lehet illetni, akkor Károly ellenségei könnyen állíthatják, hogy királysága a Sátán ajándéka. Ez pedig a 15 századi keresztény Európában komoly legitimációs problémát jelentett.

A fogságba került Johannát angolok diadalmenetben vitték Rouen városába, ahol egy koncepció per keretében, mint boszorkányt vádolták az egyházi hatóságnál. Az egyik fő vádpont az volt ellene, hogy férfiruhában jár, ám amikor női ruhát vett fel, egy ör szexuálisan molesztálta. Amikor újra férfiruhát öltött, mint visszaeső eretneket és boszorkányt halálra ítélték.

19 éves, amikor máglyán megégették. 24 évvel később, 1455-ben VII. Károly király – akinek hírnevét beárnyékolta, hogy koronáját egy elítélt eretnek segítségével szerezte – felkérte III. Kallixtusz pápát, vizsgáltsa felül a Szentszék döntését. Az új eljárásban Johannát ártatlannak találták és mártírrá nyilvánították. 1909-ben boldoggá, 1920-ban pedig szentté és Franciaország védőszentjévé avatták.

Az eltelt évszázadokban sokan megpróbálták magyarázatot találni rendkívüli eredményeire. Ki volt ő? Zseni, Isten küldöttje, megszállott, látnok, vallási fanatikus, egy elszánt nő, akinek bátorsága meglepte az angolokat és példát adott a francia katonáknak? Valószínűleg kicsit mindegyik. Hozzám közelebb áll az a magyarázat, amely Johannában egy olyan kiemelkedő tehetségű, bátor nőt lát, aki kora keretei között megtalálta az egyetlen számára járható utat. Ezzel mentette meg népét és nyújt követésre méltó példát évszázadok óta.

Szabó Ildikó

2013. Polgárok Európai Éve

„Nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük.” Zsidók 13,14

2013. MÁRCIUS

Március hónap igéje: *„Az Isten pedig nem a halottak Istene, hanem az élőké.*

Mert az Ő számára mindenki él.” Lukács 20,38

Istentiszteletek		Bibliaórák	
	Igehely		
Március 3. Böjt 3. vasárnapja	1 Mózes 4,1-13 Lukács 11,14-28 Efézus 5,1-9	Első hét	Zsidókhöz írt levél 5,11-6,3 Feddés a lelki éretlenség miatt
Március 10. Böjt 4. vasárnapja	Ézsaiás 58,6-12 János 6,1-15 Galata 4,21-31	Második hét	Zsidókhöz írt levél 6,4-12 Figyelmeztetés és a bizalom kifejezése
Március 17. Böjt 5. vasárnapja	1 Mózes 18,20-33 János 8,46-59 Zsidó 9,11-15	Harmadik hét	Zsidókhöz írt levél 6,13-17 Isten beteljesíti az ígéreteit – Ábrahám példája
Március 24. Virágvasárnap	János 10,17-21 Filippi 2,5-11 Ézsaiás 50,1-9a	Negyedik hét	Zsidókhöz írt levél 6,18-20 Isten ígéretei szilárdan Krisztushoz kötnek bennünket
Március 29. Nagypéntek	Lukács 23,24-49 Ézsaiás 53,1-12 2 Korinthus 5,14-21		
Március 31. Húsvét ünnepe	1 Korinthus 15,12-20 Márk 16,1-8 Ézsaiás 26,14.19		

HITÉPÍTŐ IRODALOM

Arthur von Bergen önéletrajza

(részletek)

KANADA (folyt.)

Családi boldogság

Egy kedves svájci család, akik Ontarióban telepedtek le, nagyon örült a látogatásomnak. A hívő szülőknek 12 gyermekük volt, velük vezették a családi nagyüzemet. Sok tehénük volt és számos vágómarha. John, az apa jó néhány érdekes történetet tudott elmondani Isten vezetéséről. Az Úr iránti bizalmában soha nem szégyenült meg.

„Már nagyapám Svájcban családjával együtt istenfélő életet folytatott – kezdte a történetét –, és Jézus visszajövetelét várta. Szüleim is egész életüket Jézusnak szentelték. Különösen apám sóvárgott szinte óráról órára a Megváltó visszajövetele és az elragadtatás után.

Minket, a fiait így oktatott: 'Fiúk, nem kell már megnősülnötök, mert Jézus hamarosan visszajön.'

Engedelmeskedtünk, s az évek teltek. Szüleink megöregedtek és erejük lassan, de biztosan fogyott.

Apám egy napom így szólt hozzám: 'John, feleség után kell nézned. Anyádnak sürgősen segítségre lenne szüksége a házban.'

'Az nem olyan egyszerű, végül is már 35 éves vagyok' – aggályoskodtam.

'Imádkozz! – adta ki apám a rövid utasítást. – Én is imádkozni fogok, s meglátod, hogy minden jól alakul.'

Engedelmeskedtem, és nem sok idő múlva érdekes álmot láttam. Valaki azt mondta nekem: 'Thurgau kantonban A. faluban lakik a hívő G. család. Van egy Edit nevű lányuk. Menj, és kérd meg a kezét!'

Tanácsstalanul, összezavarodva ébredtem fel. Valóban Isten szólt hozzám álomban? Ilyen szokatlan módon választott feleséget a számomra? Nem mertem beszélni a szüleimmel erről a furcsa álomról. Titokban elővettem egy térképet és utána néztem, létezik-e valóban A. nevű falu Thurgau kantonban, és meg is találtam. Felbátorodtam, s közöltem a szüleimmel, hogy vasárnap kerékpár túrára megyek. A célomat nem árultam el.

Elindultam tehát kerékpáron azon az emlékezetes vasárnapon. Délidőben érkeztem A.-ba, s egy férfitől érdeklődtem a G. család iránt.

'Igen, ott laknak az erdő szélén. De addig még jó darabot kell karikáznod – hangzott a felvilágosítás. – Hívó vagy?'

Csak bólintani tudtam. Szívem a torkomban dobogott. Mít fogok ma még megtapasztalni?

'Én is hívó vagyok. Gyere hozzám ebédre! Utána elmegyünk az összejövetelre, s ott találkozhatasz a G. családdal.'

Szívesen elfogadtam a meghívást.

Amikor étkezés után megérkeztünk az összejöveteli helységbe, vendéglátom így szólt: 'Ott jön éppen Edit, a G. család leánya!'

Szemügyre vettem a leányt, és beszélgetni kezdtünk. Feltettem néhány kérdést, és Edit nyíltan válaszolt.

Végül azt javasolta: 'Ha többet akarsz tudni, jöjj el hozzánk az összejövetel után.'

A hívást dobogó szívvel elfogadtam. A G. család otthonához vezető úton elmondtam Editnek az álmomat. Hogy hogyan fogadta, az a mi titkunk marad. Édesanyja először nagyon felháborodott, hogy leánya egy vadidegen fiatalembert hozott magával. Figyelembe sem véve a jelenlétemet, szidta a lányt.

'Ülj le az asztalhoz uzsonnára!' – mordult rám.

Amikor Edit mellettem akart helyet foglalni, az anyja szinte robbant: 'Mi van ma veled? Nem szégyelled magad?'

Erre ismét felálltam, úgy tettem, mint Eliézer, amikor Izsák számára Rebeka kezét megkérte. Elmondtam az egész történetet, s a döntést a hallgatóságra bízta.

Miután befejeztem, az anyja így szólt a lányához: 'Ülj mellé az asztalhoz! Ez az eljegyzésed.'"

Míg John a történetet elmondta, felesége mellette ült és kötögetett. Csak hallgatott, és újra meg újra bólintott: „Igen, így történt.”

Isten néha különös úton vezeti gyermekeit, amin csak ámulni tudunk.

Carpenter misszionárius

Nem csupán egyetlen kanadai utazásra került sor. Következő látogatásom alkalmával elkísért barátom, Joel Prêtre. Jól visszaemlékeztünk még mindketten afrikai utunkra, ahol megismertük Carpentert, a kanadai misszionáriust. Mi sem volt természetesebb, mint felkeresni ezt a kedves testvért Ontarióban.

A címét tudtuk, s amikor meghallotta, hol vagyunk, szívélyesen meghívott. Örült, hogy felfrissítheti velünk szép afrikai élményeit.

Több órai utazás után meglehetősen fáradtan érkeztünk hozzá. Böven akadt mesélnivaló.

Végül megkérdezett Carpenter misszionárius: „Meséltél-e hívó testvéreidnek rólunk is, amikor visszatértél Afrikából? Elmondtad-e nekik, milyen nagy áldozatot hoztak a kanadai misszionáriusok, hogy a forró éghajlatú Beninben hirdessék Isten Igéjét, habár ők maguk belsőleg még nem ismerték a teljes üdvösséget? Beszámoltál róla, hogy még nem volt előttünk világos János 8,36 igéje: *Ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok vagytok?*”

Kicsit tévováztam, bevalljam-e, de addig sürgetett, míg végül igent mondtam.

Erre felragyogott az arca. „Csakhogy nem maradtunk meg annál a pontnál. Erről már nem szereztél tudomást velünk Afrikában. A két emlékezetes decemberi zápor után nagyon jól figyeltünk, amikor hozzánk szóltál. A szabadságot én is megtapasztaltam, s az még ma is teljesen új és friss bennem.”

Előhozott egy nagy Bibliát, s a térdemre fektetve így szólt: „Tarts nekünk még egyszer olyan áhítatot, mint annak idején Cotonou-ban!”

Felesége asztalhoz szólított. Félretettem a Bibliát, odaültünk valamennyien az asztal mellé, Carpenter azonban félretolta a terítékemet, és elém tette a Bibliát.

„Mielőtt nekilátunk az evésnek, hallgassuk meg, mit mond nekünk Arthur a Jézussal való életről!” – mondta. A lelki táplálék fontosabb volt számára. A beszélgetés természetesen Afrika körül forgott. Felfrissítettük régi tapasztalatainkat, visszaemlékeztünk közös élményeinkre. Az órák szinte repültek, s még hosszú visszaút állt előttünk.

Hálásan búcsúztunk el kedves testvéreinktől a Krisztusban.

Joellel együtt szívből örültünk, hiszen újra átéltük, mennyire találó Ézsaiás 55,11 igéje: „*Így lesz az én beszédem, mely nem tér hozzám üresen, hanem megcselekszi, amit akarok, és szerencsés lesz ott, ahová küldöttem.*”

A Niagara vízesés

Amikor első alkalommal Kanadában jártam a feleségemmel, hogy az evangéliumot hirdessem, hosszan tartózkodtunk Québec tartományban. Itt óriási, teljesen sík földterületek voltak. Nekem, a parasztfiúnak szinte kacagott a szívem. Milyen jól lehetne itt mezőgazdasági munkát végezni, szántani, vetni!

Ha az ember Kanadába látogat, szinte kényszerűen hozzátartozik a programjához, hogy megnézze a Niagarát. Hívó testvérek minket is meghívtak egy ilyen útra ehhez a hatalmas természeti látványossághoz. Hosszú volt az utazás, de nem bántuk meg.

A szó valódi értelmében elnémultunk a tomboló, lezuhanó víztömegek láttán. Olyan hatalmas volt a víz

dübörgése, hogy a legerősebb hangon sem tudtunk beszélgetni egymással.

A lebilincselő látvány szemlélése közben eszembe jutott, mit ír János a Jelenések könyvében élményéről, amikor az Úr Jézust megpillantotta. „*És a hét gyertyatartó között hasonlót láttam az Ember Fiához, bokáig érő ruhába öltözve és mellénél aranyövvel körülövezve. A feje pedig és a haja fehér volt, mint a fehér gyapjú, mint a hó, és szemei olyanok, mint a tűzláng. És a lábai hasonlók voltak az izzó fényű érchez, mintha kemenében tüzesedtek volna meg, a szava pedig olyan, mint a sok vizek zúgása.*” (Jel 1,3-15)

Görcsösen kapaszkodni?

A gyülekezet vezetősége megbízásából egyszer ismét Kanadában időztem, hogy ottani ismerőseimet meglátogassam, és ápoljam a közösséget. Beszélgetésbe elegyedtem egy kedves testvérral. Örömmel cseréltük ki tapasztalatainkat és igyekeztük erősíteni egymást a hívó életben.

„Ugye, Arthur, mindkettőnkénél ugyanaz a helyzet? – kérdezte a testvér. – Görcsösen bele akarunk kapaszkodni a bűnbocsánatba. Elnyertük bűneink bocsánatát, ezért szorosan kapaszkodnunk kell bele. Bizonyára mindketten ugyanazt a hitharcot vívjuk.”

„Különös – feleltem –, neked görcsösen szorítanod kell a bocsánatot, én pedig nyugodhatom a bocsánatban.”

Meghökkenve nézett rám. „No, de a bocsánatot mégis szorosan meg kell tartanunk, bele kell kapaszkodnunk, hiszen újra meg újra vétkezünk. Miért lenne hát különbség köztem és közted?”

„Mondj nekem egy bibliaverset, ami a bűnbocsánatról szól!” – szólítottam fel.

„Nos, itt van pl. Kolossé 1,14: „*Kiben van a mi váltságunk az Ő vére által, bűneinknek bocsánata.*”

„Pontosan. És most ismételd el ennek a versnek az első felét.”

„*Kiben van a mi váltságunk.*”

„Hogyan magyarázod ezt?”

„Csodálatos! Majd be fog teljesedni.”

„Vegyük elő egy kicsit a nyelvtant! Milyen időalakban íródik ez a mondat?” – tudakoltam.

Azonnal rávágta: „Jelen időben.”

Bólintottam. „Figyeljük meg jól! Pál apostol bölcs ember volt. Tudta, hogy a legfontosabbat mondja mindig először az ember. Ezért említi a megváltást először és a bocsánatot a második helyen. Meg vagyunk váltva a bűn hatalmától. Nem kell többé szolgálnunk a bűnnek,

mivel Ő megváltott minket. A bocsánatot Isten még hozzáadta. Szükségünk van a bocsánatra, különben elveszünk. De mivel a megváltás áll az első helyen, az még fontosabb. Ha ezt az Igét szépen, sorrendben értelmezzük, akkor nyugodhatunk a bocsánatban.”

A testvér előtt világosság gyulladt. Naponkénti hit-harcunkban erre tanít a Szentlélek: „*Igyekezünk tehát bemenni abba a nyugalomba, hogy valaki a hitetlenségnek ugyanazon példájába ne essék.*” (Zsid 4,11)

(Fordította: Iványi Tiborné)

ZSIDÓ ÉLET

Pészach rendje, a széder

„Ez a hónap kezdete legyen számotokra minden hónapnak, első legyen az esztendő hónapjai között.”
(2 Móz 12,1)

Rövidesen beköszönt a tavasz, s ezzel a zsidók egyiptomi szolgaságból való megszabadulásának örömet adó hónapja: niszán.

Egyiptomi szolgaságunkból való szabadulásunk utáni év niszán hó elsején fejeztük be a pusztai frigsátor építését. Az ezután következő 12 nap a Szentély felavatására való emlékezés, majd Pészach (a három zarándok ünnep közül az első) 8 napja követi.

Pészachot a zsidó naptár szerint niszán hó 14-én estétől niszán 21-ig tartjuk – mint minden évben – most 5773-ban is. A Gergely naptár szerint ez a 2013. március 26-április 2. közötti időt jelöli. A diaszpórában élő zsidóság niszán hónap 22-ig, egy nappal tovább ünnepel. Ez az eltérés a zsidó naptárrendszerből adódik, amit a Jeruzsálemben megjelenő újhold határoz meg. A távolban élő zsidókkal lehetetlen volt időben tudatni ezt, ráadásul a rómaiak igyekeztek akadályozni a hírek eljutását Izrael földjéről, ezért hagytak egy napot arra, hogy a hír mindenhová elérhessen. Innen a hagyomány, hogy a diaszpórában élő zsidók két széder estét is tartanak bölcseink utasítására ma is (bár 1700 éve már pontosan tudjuk a napév perceinek számát, s hogy mikor lesz újhold).

Pészach ünnepe előtti szombat a Sabbat Hagadol (nagyszombat) szolgaságunk utolsó szombatja, amikor eleink a közelgő szabadulásunk hálaáldozatát (Pészach-áldozat) készítették elő.

Pészachot szigorú előírások szabályozzák, a gondos előkészületeket is beleértve. Már Purim után röviddel nekilátunk a nagytakarításnak, az erjedésre alkalmas chomectől (kovászos élelmiszerektől) az ünnep előtt megtisztítjuk lakásainkat. Hogy ne kelljen kidobni ezeket, ezt sokszor eladással oldjuk meg.

Izraelben az ország főrbabbija az ünnep előtt szerződéssel adja el az araboknak az egész ország chomecét az ünnep idejére. Ezzel megkíméli a családokat az egyenkénti eladástól. Tűzhelyeinket kikóserozzuk (rituális tisztítás, „alkalmassá tétel”), és elzárjuk az eddig használt háztartási eszközöket.

Pészachra kizárólag csak az ezen az ünnepen használatos (egész évben elkülönített) edényeket, tányérokat stb. vesszük elő, amelyeket nem érintett kovászos étel. (Izrael vallásos negyedeiben ilyenkor a köztereken nagy üstökben kóserozzák az ünnepre használt új edényeket.) Szokás, hogy a férj a chomectalanítás után gyertyával világítva, galambtollal ellenőrzi a szekrényeket, hogy nem maradt akár egy szem morzsa is azokban. (Ezt megelőzően néhány helyre kenyérmorzst rejtünk, hogy legyen, amit megtalálhat, és amit az ünnep előtti estén elégetünk.)

Az ünnepre vásárolt élelmiszerek kizárólag azok lehetnek, melyeken a „Pészachra alkalmas” *káser lepeszah* (כפל רשכ) felirat szerepel. Ez a kóserági pecséttel a tanúsítvány, hogy ezek az élelmiszerek. semmiféle chomecosodásra hajlamos anyagot nem tartalmaznak.

A Pészach az „átlépés”/”elkerülés” ünnepe. Az Egyiptomot sújtó bibliai tíz csapás közül az utolsó az volt,

amikor az elsőszülöttekre leszállt a halál angyala. De az angyal átlépte (elkerülte) a zsidók házáit, amelyek ajtaja egy éppen akkor levágott bárány vérével volt bekenve. Innen ered az áldozati bárány fogalma.

A Pészach előtti nap ezért az elsőszülöttek bűjtnapja, de a XVIII. század óta a közép-európai zsidóságban szokássá vált, hogy a Talmud egy kötetének tanulmányozását befejezik, s ez mentesít a bűjtől. Egyes irányzatok szerint ilyenkor nem bűjtölni, hanem lakomát tartani kell.

Az ünnep előtti utolsó napon reggel 9 óra után már nem eszünk kenyeret (pászkat még nem!), hogy az ünnep beálltával a széder vacsorát jó étvágygal fogyaszthassuk el. Ezen a napon már csak könnyű munkát végzünk, hogy örömmel, jó érzéssel ünnepelhessük szabadulásunk, a tavasz, az aratás ünnepét. (Az ókori Izraelben ti. az aratás Pészach második napján kezdődött, és hétszer hét napon át, az ötvenedik napig, Shávuótig, a hetek ünnepéig tartott.)

A közösségekben szokás pészachi maceszalapot létesíteni a szegényebb zsidók megsegítésére. Egyetlen zsidó sem ülhet a széderhez, míg erejéhez képest hozzá nem járult a rászorulóknak széderéhez.

Pészach beállta előtti délutánon készítik elő a széder este kellékeit. Megsütik az ünnep estéjén fogyasztandó különleges pászkat melyhez előző napi merített vizet (*májim selánu*) és gondosan felügyelt búzalisztet (*smurá*) használnak. A tésztát kézzel dagasztják, miközben zsoldárokat énekelnek. Az esti ima előtt előkészítjük a széder esti asztalt, elrendezzük a szédertálat – mely az est központi eleme – a szigorú rend szerint. (A „széder” jelentése: rend.) A zsinagógából hazatérve üljük meg a széder estét.

A szédertál kellékei szimbolikusak: égetett sült csontos hús (többnyire csirkenyak), tojás, maror, haroszet, kárpász, saláta.

Fotó: www.buildingjewishbridges.org

A szédertál összetevőinek szimbolikája:

Zroá: Szemesre égetett sült csontos hús, pld csirkenyak, ami emlékeztet bennünket a pészachi (bárány-) áldozatra, amit valamikor a Jeruzsálemi Szentélyben hozott minden család, és amely szerves része volt a Széder vacsorának.

Maror: keserű fű

Tüzetesen átnézett, megmosott és megszáritott (nehogy rovarok legyenek benne) fejes saláta vagy endívia levelek. A Széder tál elrendezésekor reszelt tormát teszünk egy levél salátába és azt hajtjuk össze. (A bár a torma a rabszolgaság keserősége, de a zöld saláta a tavasz, a megújulás, a remény szimbóluma.) A Haggada nagy részének elolvasása után jön a rituális kézmosás. Ezt a macesz elfogyasztása követi, azt pedig egy kis maror, s végül pedig egy szendvicset (Hillel szendvicse) készítünk maceszből és marorból és megesszük.

A Talmud szerint az öt zöldségből, amit a Misna említ, a saláta az, amit leginkább használni kell, bár a saláta nem keserű. Ám ha nem szedik le érés után, akkor a torzsája kemény lesz és keserűvé válik. Édesből lesz keserű, ahogy először bérért dolgoztak őseink a fáraónak, de a végén sanyarú rabszolgaság lett osztályrészük. A tormát pedig azért esszük ilyenkor, mert az ténylegesen is keserű, nemcsak átvitt értelemben.

Bécá: tojás

A fehér héjú tojást (a kóserság miatt választjuk ezt) keményre főzve héjában tesszük a Széder tálra, amelyet majd sós vízbe mártva fogyasztunk el a vacsora során. (A tojás a gyászt jelenti azokért, akik az egyiptomi rabszolgaság embertelen robotja közben pusztultak el, de azokért is, akiket máglyán vagy a holokauszt során gyilkoltak meg.)

Chároszet (hároszesz): malter

Ez reszelt almából, nagyszeműre darált dióból, reszelt körtéből és egy pár csepp vörösborból áll. Ebbe a „malter” keverékbe mártogatjuk a szédertál egyes szimbolikus ételeit, megédesítve azokat. (Ez a gyümölcskeverék a malterra és a téglákra utal, melyeket a nagy építkezések során használtak a fáraó számára.)

Kárpász: Főtt (hámozott) krumpli darab, vagy egy megpuccolt hagyma, melyet a Hágadá elmesélésének elején sós vízbe mártva eszünk meg. Ez szimbolizálja őseink rabszolgaság alatt végzendő sanyarú munkáját. (Ebből csak minimális mennyiséget lehet fogyasztani, maximum 17 gr-ot.)

Cházeret: torma, keserűgyökér

A keserűgyökér a keserőséget idézi fel, mely a zsidóság sorsát nemcsak az egyiptomi fogság idején, de történelme során végig kísérté.

Három macesz: A három (lehetőleg kézi sütésű) maceszt egymásra kell helyezni, s ennek a tetejére jön a szédertál. A maceszeket szalvétával el kell választani egymástól és le kell takarni a tetejét. A három macesz

a zsidóság három rétegét szimbolizálja: a Papságot, a Levitákat és az Izraelitákat. Egyben arra a három adag lisztre is utal, amit Sára sütött a maceszbe Ábrahám utasítására, amikor a három angyal meglátogatta őket. (A középső macesz kettétörése után még mindig marad két egész macesz, amire el lehet mondani a kenyérré való áldást. Ugyanis Sabbatkor és minden ünnepkor két kenyérré kell áldást mondani, s Pészachkor a macesz felel meg a kenyérnek.)

Az asztalra annyi maceszt teszünk, hogy mindenki számára legyen elegendő.

Sós víz: A tálkában előkészített sós víz könnyeinket szimbolizálja.

Legyen az asztalon annyi bor, hogy minden felnőtt legalább négy pohárral meg tudjon inni (a gyerekek szőlőt kapnak), mert ahogy a zsoltár mondja: „az ember szívét bor vidítja”, és azért négyet, mert írva van: az Örökkévaló kivezetett, megmentett, megváltott bennünket és a maga népévé tett, adva a Tórát.

A középre helyezett szédertálon kívül mindenki előtt van egy tál és mindenki előtt ott a Haggada, szabadulásunk csodás története.

„Kol dichfin jesze v’jehol” – Minden rászoruló jön és egyék.... (Haggada)

Pészachkor, széder esti ünnepi vacsorára a zsidók igyekeznek meghívni az egyedülállókat, a szegényeket, ahogy a Haggadában írva van. Fontos, hogy mindenki érezze, ő maga szabadult meg a rabságtól.

Ezen az estén az is közösségbe igyekszik, akinek nincs családja.

Különös hangsúlyt kapott ez a szokás a holokauszt után, amikor a visszatértek család nélkül maradtak. Ekkor alakult ki az a gyakorlat, hogy közösségi széder estéket szerveztek.

A későbbiekben a közösségi széder estéken egyre több család is részt vett és vesz a mai napig. Ezeket az estéket a hitközségek rendezik, s az utóbbi időkben néhány napos szállodai programhoz kapcsolják, nemcsak Izraelben, de a galutban is. Az asszonyok számára is kényelmesebb megoldás vendégként és nem háziasszonyként részt venni az ünnepen, a fűrésztő előkészületek után.

(Bár e sorok írójának meggyőződése, hogy a nagykarítás, a főzés, a tálalás, a szeretetteljes készülődés az ünnepre nemcsak fáradtságúzó, de spirituális élmény – nemcsak a ház asszonyának, de a családnak is.)

A széder esti vacsorán a rendet a Haggada diktálja az ott lévőknek.

Az ünnepi kiddus után a család férfitagjai közül valaki (minden 13 évét betöltött fiú férfinak számít) végzi a szertartást úgy, hogy nemcsak olvassák, de minden momentumát magyarázzák a Haggadának (a zsidók egyiptomi kivonulásának) a történetét. Ilyenkor elő-

kerülnek a különböző vallástudósok magyarázatai is, így a széder este bármennyig elhúzódhat, attól függően, hogy a házigazda, a család férfitagjai, vagy a közösségi széderen a rabbi hány talmudtudóst idéznek. Ezen az estén a gyerekek is sokat tanulnak játékosan, nem csak a „Manistana ha lajla kaze?” – „Miben különbözik ez az éjszaka?” kérdésekre kapott válaszokból, de ezekből a magyarázatokból is.

Vidám izgalom az előzőleg eldugott macesz, az afikoman megtalálása és titokban elcsenése, melyért váltóságdíjként ajándék jár.

Amikor a széder estén felolvassuk és meséljük gyermekeinknek az egyiptomi rabszolgaságból való szabadulásunkat (ie. 1300-1500 körül), a „Beszélj el fiadnak” bibliai parancsa is teljesül, és egyúttal szóban-gondolatban-érzelmeiben személyesen is végigjárjuk ezt az utat, mintha velünk történt volna, mindaz, amiről ez az ünnep szól

A széder esti szertartás utazás a múltunkba, és mint ilyen, akár felfoghatjuk valamiféle spirituális zárandoklatnak, melyet minden Pészachkor végigjárunk a zsidó családok, függetlenül attól, hogy vallásosak vagy sem. Így őrizzük a tradíciót évezredek óta.

Szépen terített asztalunkhoz egy székkal többet helyezünk el mindig (az asztalfőre), mint az ott lévők száma. Eljahut (Illés – a szerk.), a prófétát várjuk, hogy elhozza a Messiás eljövételének híret. Számára is megterítünk és természetesen az ajtót sem zárjuk be, hogy akadálytalanul bejöhessen. Mi türelmesen, több ezer éve várjuk, hogy talán pont ezen széder estén toppan be, elhozván számunkra a legboldogítóbb hírt, hogy ezentúl béke és szeretet uralkodik majd a földön minden ember számára, származástól, vallási hovatartozástól függetlenül.

Schlesinger Hanna

ÉLET ÉS VIDÁMSÁG

Múlt héten arról olvashattunk e rovatban, mi mindent kreál a zsenge értelem a bonyolultabb szövegekből. Szintén a gyerekfül által félrehallott kifejezések közé tartozik az alábbi éneksor:

„Benedd bízni, ó mily édes, Éltem néked szentelem...”. Ez ugyanis némi átköltéssel így hangzott el az egyik gyermekórán: „Éltem néked szentelem...”

(im)

Zsidók a 48-as forradalomban

A reformkor nagyjai (Kossuth Lajossal az élen) folyamatosan támogatták a zsidók emancipációs törekvéseit, megkönnyítették számukra a kereskedést, bárkinek engedélyezték a gyáralapítást, a bányavárosok kivételével bárhol lehetővé tették a zsidók letelepedését, sőt, 1846-ban még a türelmi adót is eltörölték. (A türelmi adó azt jelentette, hogy pénzbefizetés fejében a még nem teljes jogú állampolgár zsidókat békén hagyták, megtűrték.)

Logikus módon a zsidóság túlnyomó többsége előbb a reformok, majd a forradalom mellé állt, hiszen annak győzelmétől a progresszív folyamatok további felgyorsulását várta. A legfőbb cél természetesen a teljes emancipáció volt. Amikor 1848. március 15-én Pesten is kitört a forradalom, a zsidók már aznap este kulcsszerepet vállaltak, hiszen Táncsics kiszabadításakor igen nagy számban voltak jelen a Várban. Szinte azonnal megalakult a zsidó nemzetörség is. A felvételnél követelmény volt a büntetlen előélet és a bizonyos vagyonnal is rendelkezni kellett, ám a vallásosság nem volt követelmény. A polgárság jelentős része azonban tiltakozott a zsidók asszimilálása miatt, néhol még zavargások is előfordultak, ám ezek elültek, így a zsidóság túlnyomó többsége a forradalom mellé állt, és harcolt a szabadságharcban. A zsidó nemzetörségen kívül a helyi nemzetörségekben is jóval a számarányuknak meghaladó mértékben vettek részt, az első pillanattól fogva összeforrtak a többiekkel. Jellemző, hogy a pesti önkéntesek harmada zsidó volt, akik hittek abban, hogy a szabadság egyenlőség, testvériség zászlaja alatt rohamozó szabadságharcosok kivívják az ország teljes függetlenségét, és a zsidók a szabad és független Magyarország teljes jogú állampolgárai lehetnek. Annak ellenére, hogy a Habsburg Birodalom hadserege a Vormärz* idején nem igazán biztosította a zsidók számára az előmenetel lehetőségét és a katonai pálya félig-meddig zárva maradt a zsidók előtt, a körülbelül 180-200 000 főt számláló honvédseregnek valamivel több, mint 10%-át tették ki a zsidók. Kossuth jászberényi nyilatkozata szerint húszezren voltak, közülük 76-an hadnagyi, 29-en főhadnagyi, harmincan századosi és nyolcan őrnagyi rangra emelkedtek. Az orvosi pálya nyitottságának köszönhetően a zsidók kiemelkedő teljesítményt nyújtottak a tábori kórházak felszerelésében és a gyógyításban is.

A korszak legnagyobbjai közé tartozott a zsidóból előbb evangélikussá, majd reformátussá lett nyelvész-teológus Ballagi Mór (eredeti nevén Blech Móric), aki a forra-

dalom és a szabadságharc alatt Békés megyében működött és honvédkapitányi rangfokozatot ért el. Görgey segédtszjtje volt a híres hegedűművész Reményi Ede, míg Schwab Arszlán pesti főrabbi, valamint Lőw Lipót a nagykanizsai, majd pápai, végül szegedi rabbi tábori lelkészként vette ki részét a szabadságharcból.

Lőw Lipót „nagyra becsült vitéz társainak” ajánlott tábori beszéde „Az Isten velünk vagyunk” címmel nyomtatásban is megjelent, ezenkívül emlékezetes a pápai zsinagógában 1849 májusában tartott ünnepi beszéde, melyet a Habsburg ház trónfosztása alkalmából mondott. Szállóigévé váltak egyik prédikációjának buzdító szavai: „*Bátran tehát, barátaim! Honosítsa a zsinagóga a magyart, s reméljük, hogy a magyar honosítandja a zsinagógát!*” A remélt honosítás azonban egyre késett, végül Szemere Bertalan kormányfő a nemzetgyűlés utolsó ülésén a nemzetiségi törvénnyel együtt terjesztette be a zsidók teljes emancipációjáról szóló törvényt, amelyet 1849. VII. 29-én elfogadtak ugyan, ám ennek nem volt gyakorlati-politikai jelentősége, hiszen a határozat a szabadságharc bukása miatt már nem emelkedhetett törvényerőre.

Szemere ünnepi beszédében így méltatta a zsidókat: Olyan „*Magyarországot képzelek el, hogy ennek különböző népei össze vannak gyűlve egy lakomázó nagy asztal körül. Magyarország minden népei az asztal körül vannak és védelmezik az utolsó csepp véréig, a halálig. Oldalt állt egy néposztály, mely szintén védelmére kelt a kincseknek, azonban az ő szabadsága nincs az asztalon... Idegen jogot, szabadságot védelmez, ontván a vért a többivel azonosan – ez a néposztály a zsidó...*”

És hogy a másik fél is meghallgattassék, Haynau, a szabadságharc legkegyetlenebb vérbefojtója így írt a zsidók szerepéről: „*a zsidók, érzelmeik és gonosz cselekvésük által olyannyira előmozdították a magyar forradalmat, hogy az az ő közreműködésük nélkül sohasem nyerhetett volna ilyen jelentőséget.*”

A megtorlás nem is maradt el: a zsidókat a szabadságharc bukása után hatalmas hadisarc megfizetésére kötelezték, ám a Kiegyezés után megvalósult a zsidó emancipáció és a Ferenc József által visszaadott pénzből iskolaalap létesült, amelyből megépülhetett a világ legrégebbi rabbiképző iskolája, a mai Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem.

Bereczky Géza

(Forrás: www.wikipedia.org/wiki/Zsidóemancipáció; www.zsido.hu - *A magyar zsidóság története*; www.zsido.hu/tortenelem/magyarzs.htm; www.kanizsaujsag.hu/.../a-szabadsagharc-zsido-hosei)

* „Elő-március” (német): az 1848-as forradalmakhoz vezető események összegző neve. (A Szerk.)

IFI SAROK

Olvasd el a Bírák könyvéből a 6. és 7. fejezetet, ott megismerheted Gedeon történetét, és megtudhatod, hol hangzott el a következő felkiáltás!

„Fegyverre! Az Úrért és Gedeonért!” Bírák könyve 7,20

Ú	W	S	F	Y	Ó	O	F	X
R	Ú	R	K	Ö	NY	V	E	N
É	B	W	I	D	Z	A	GY	N
R	Í	S	J	S	I	P	V	B
T	R	É	N	O	E	D	E	G
Q	Á	X	K	T	O	J	R	F
P	K	V	L	F	Z	G	R	D
Ő	Ű	L	É	J	H	Z	E	X

Keresd ki a táblázatból az alábbi szavakat! Haladhatsz: ←(balra), →(jobbra), ↓(le), ↑(fel).
 FEGYVERRE AZ ÚRÉRT ÉS GEDEONÉRT BÍRÁK KÖNYVE

Ha ezzel végeztél, színezd ki a képet! Jó munkát!

Tdke

BACH KANTÁTÁINAK NYOMÁBAN

Örvend a menny!

E Húsvét vasárnapi kantáta (*Der Himmel lacht! Die Erde jubilieret* BWV 31) 1715-ben keletkezett Weimarban. Szövegét – amelynek kiindulópontja a húsvéti evangélium – Salomon Franck írta. Az alkalomnak megfelelően gazdag, ünnepélyes az előadó apparátus is: az énekes-szólistákon kívül üstdobokat, trombitákat, oboákat, fagottot, hatszólamú vonószekart és ötszólamú kórust szerepeltet Bach.

1. Sinfonia: A kantátát ujjongó, fényes C-dúr zenekari bevezetés indítja, amelyben meghatározó a trombiták magasba törő fanfármotívuma.

2. Kórus: A halálon aratott győzelem örömét visszhangozza az énekkari fuga is, amely – a sír említésekor – csupán néhány ütemre lassul le, komorodik el, hogy ismét helyet adjon a mozgalmas, ünnepélyes dallamoknak. (Liedemann Ákos fordítása. Világhálón meghallgatható: <http://www.youtube.com/watch?v=PNn5HwexVAU>) *Örvend a menny! A föld is ujjong, vígad, / És véle minden itt élő; / Teremtőnk él! És ő vesz végül diadalmat, / Mert halálon már győzött ő, / Bár rejti őt még sírnak mélye, / Nem porlad el, sőt Úr lesz végre.*

3. Recitativo (basszus): E tételben az énekbeszéd a „boldog” (*froh*) szó elhangzásától újra és újra ariosóvá alakul, az örömet a folyondárszerű, mozgalmas skálákkal, dallamívekkel érzékeltetve. A jellegzetes bachi mivességet az apró részletekben is felfedezhetjük! A „kezdet” (az eredeti szövegben: *das A* – az alfa) természetesen „A” hangon szólal meg, míg az „utolsó” (*der Letzte*) „C” hangot kap, azt a hangot, amellyel a C-dúr kantáta végződik majd! Az „Ő, a fő is élő” (*lebt unser Haupt*) dallama visszaidézi az előző tételt indító fuga-téma elejét, *fej*motívumát; emlékeztetve bennünket ot-tani szöveg – „örvend a menny” – általános érvényességére: *Áhitott nap! Én lelkem boldog légy! / A kezdet s vég, / Az első s utolsó, / Itt éltét bűnünkért a keresztfán áldozó / A kintől im megszabadul. / Meghalt az Úr, / Ó, lásd, már ismét él Ő; / Így élhetünk, mert Ő, a fő is élő. / Az Úr kezében van / A halál és a poklok kulcsa! / Fájdalmában / Im köntösét most bíbor vér festi, / Magára ma a menny ruháját ölti.*

4. Ária (basszus): A múlt kínja és a jövő dicsősége ellenpontozza egymást ebben az egyszerre izgatott és ünnepélyes tételben: *Élet Ura, értünk küzdő / Isten áldott szent Fia! / Golgotának fáján vérző / Ülsz majd*

égi trónodra? / És mi eddig fogva tartott, / Lesz most drága ékköved? / Bíbor színű véred hullott, / S fénybe vonja testedet?

5. Recitativo (tenor): Élet és halál összefüggését szemléleti a tenor recitativója. A szöveget most is plasztikusan követi a dallam; ha a hívó „futva lépked” (*flieht*), a melódia is menekülőre fogja, míg a legmagasabb hangok kiemelik a „támadj fel!” és „Krisztussal éljen” mondatrészeket: *Te, Istenben bízó bűnös lélek, / Krisztussal támadj fel! / Megújult szívvel indulj el! / Hagyd el a halál útját! / És engedd, életedben itt meglássák Krisztus nyomát! / A szőlőn, amely él / Nincs soha száradt vessző! / S az életfának minden ága élő! / Ki híve, fél, / S a sírtól futva lépked! / Otthagya mind / A vértől ázott leplet / S a követ, / S Krisztussal éljen megint.*

6. Ária (tenor): A döntés szükségességére és felelőségére hívja fel a figyelmet a tenorária. E főgondolat zenei eszközökkel már a zenekari kíséretben megfogalmazódik, ugyanis – amint ezt több elemző megemlíti – a hol emelkedő, hol ereszkedő dallamvonalak az ember választását, „fordulását” illusztrálják: *Ádám hogyha bennünk meghal, / Új emberré válunk azzal, / Aki Isten útján jár. / Lelkem, támadj fel már végre, / És ne rejtisen sírnak mélye, / Hogyha Krisztusé vagy már!*

7. Recitativo (szoprán): A tétel egyszerű énekbeszéd-ként indul, majd a feltámadás ígéretére ariosóvá lényegül át: *Mint fő a tagjait / Magához vonzza itt, / Jézusom el nem hagyom soha. / Bár kinom szörnyű volna, / Mint Krisztusé, kit halál várt, / Majd feltámadok együtt véle, / Ki ajtót mennybe tárt, / S ott színről színre látom végre.*

8. Ária (szoprán): Megbékélt, elragadtatott ária következik, amelyben az oboa kíséri – ismételteti – az énekes-szólista dallamait. E meghitt párbeszédhez a hegedűkön és brácsákon – elmélyítve a szinte földöntúli hangzást, egyben megelőlegezve a zárótételt – a „Midőn eljön az én óram” kezdetű korál szövődik hozzá: *Végső óram, jöjj el már, / Szemem fáradt, zárd le végre! / Add, hol engem Jézus vár, / Hulljon rám az üdvnek fénye, / S lelkem angyal-karban jár! / Végső óram, jöjj el már!*

A figyelmes olvasónak és hallgatónak alighanem feltűnt, hogy e kantátában mennyire fontos szerepet kap a felfelé irányulás. A szopránária kivételével mindegyik

korábbi tétel kezdődallama a magasba tör, de az énekes szólolisták (basszus→tenor→szoprán) emelkedő hangfekvésű sorrendje sem véletlen. A kompozíció egésze és minden apró részlete a feltámadás csodáját érzékelteti, azt visszhangozza és ünnepli!

9. Korál: *Most hozzád térek Jézusom, / Hadd pihentessem testem, / Csak sírom mélyén aluszom, / Míg kürt-szód ébreszt engem, / S általad, Isten szent Fia, / Kitárlul mennynek ajtaja, / S ott örök élet vár rám.*

Göncz Zoltán

GONDOLKODJUNK!

Nők a forradalomban

Nők és forradalom látszólag ellentétes kifejezések. Gondolkodásunkban a nőiség és a harcoss forradalmiság nem illenek össze. Ritkán gondoljuk végig, hogy örök érvényűnek, nem egyszer Istentől eredeztetettnek gondolt sztereotípiáink kialakulása milyen mély gyökerezik előző korok – sok egyéb kérdésben megmosolygott – hagyományaiban.

Európai gondolkodásunkat (és ezáltal a nyugati kultúrkör nőkről alkotott felfogását) meghatározza az antik görögség ilyen irányú felfogása. Az arisztotelészi elképzelés szerint „*a nő olyan, mint egy deformálódott férfi...*” (Arisztotelész: Az állatok nemzedéke II. 3.) Azaz lényegileg valamilyen biológiai rendellenesség folytán lett félresikerült férfi. Mivel a női nem Arisztotelész szerint gyenge megfontoló képességgel rendelkezik, ebből logikusan arra következtet, hogy véleményét nem kell figyelembe venni. Egyetlen morális érényét ismeri el, ha „*legyőzi az engedelmesség nehézségét.*” A nő becsülete az illedelmes hallgatásban rejlik. Ez az elképzelés lényegileg – ha más és más formában is – de változatlan maradt a középkor végéig.

Azonban Jézus nőképe ettől radikálisan eltér. Az Őt körülvevő gyanakvás („*bűnösök és vámszedők barátja*” Mt 11,19) egyik oka a társadalom kisémmizettjeihez való viszonyulása lehetett. Számára a teremtés kétpólusúsága nem alá- és fölérendeltség kérdése. A nőkhöz való viszonyulása teljesen más, mint egy korabeli rabbié. Nem kárhoztatja a tetten ért parázna nőt (Jn 8,1-11), sőt, a tükröt ez esetben a férfiak világa felé fordítja („*aki közületek nem vétkezett...*”). Engedi, hogy Bethániában Mária a lábánál üljön és tanuljon tőle (Lk 10,38-42). Bár ehhez a későbbi korokban kizárólag lelki értelmezést fűztek, tény: Jézus megengedi egy nőnek, hogy tanuljon tőle, amit egy korabeli rabbi sosem tett volna. Feltámadásának első tanúi nők

voltak. Itt szintén vissza kell utalnunk a kor közfelfogására, melyben a nő vagy nem lehet tanú, vagy csak férje/apja engedélyével.

Az egyházatyák azonban – köztük részben Pál – nem követték Jézusnak ebben a kérdésben vallott radikális felfogását. Számukra már külön kérdést jelentett a nő lélekkel való felruházása. A III. század végére Éva az elcsábított, bűnbe esett, engedetlen nő képe lesz, az örök nő megjelenítője. Augustinus pedig azzal, hogy az eredendő bűn továbbadását összekapcsolta a nemzéssel, öntudatlanul, nemcsak a szexualitásról, hanem a nőkről is olyan képet örökített az utókorra, amelynek tudatalatti hatásától máig nehezen szabadulunk.

Pedig mindig éltek tehetséges, korukon változtatni tudó és akaró forradalmár nők, akik a férfiakkal vállvetve küzdöttek; ha kell kezükbe vették az irányítást; vagy ha úgy alakult mártírhalált haltak. Van-e ezeknek a hős lelkű nőknek a sorsában közös? – írásomban ezt kutatom.

Kevesen tudnak arról – az inkább csak teológusok között – jelenlévő vitáról, ami a Róma 16,7-ben szereplő Júnia/Junász név körül forog. Anélkül, hogy a nyelvészeti kérdésekre kitérnénk, ennek a névnek a története jól példázza témánkat. Az itt szereplő név, nagy valószínűséggel egy női apostol neve, aki nemcsak, hogy megkülönböztetett tisztséget töltött be a korai gyülekezetekben, hanem a híresebbek, az ismertebbek közül való volt. A későbbiekben azonban a név nemet váltott és nem egy fordításban Júniából, Junász, azaz férfi lett. Az elhallgattatás lett a sorsa Júniának, ahogy – az apokrif íráskor tanulsága szerint – számos nőnek, aki a születő kereszténység forradalmi hevületében a férfiakhoz hasonló vezető szerepet töltött be, és hozzájuk hasonló áldozatot hozott.

A nők történetében ez a minta ismétlődik valahányszor gazdasági majd nyomában politikai-társadalmi válto-

zások következnek be. Eleinte a nőknek mindig mintha egy kicsit nagyobb lehetőségük lenne a közéletben való részvételre. Csak jelzésszerűen utalok a történelem során előforduló néhány ilyen jelenségre. Igaz ez a 11-12. századi eretnek mozgalmakra, amelyek lényegileg a kereszténység megújítását célzó, alternatív közösségek voltak. A kathar perfektek (tökéletesek) között teljes egyenlőség uralkodott, származás, tanultság, vagyoni vagy nemi hovatartozás nem számított. Nők is lehettek tökéletesek, s mindent szertartást ugyanúgy elvégezhettek, mint a férfiak. A középkorban páratlan módon egyenjogúnak tekintették őket a férfiakkal. Lehettek diakónusok/diakonisszák, és segédkezhetek a püspököknek.

Az albigenek között is lényegesen nagyobb szabadsággal és mozgástérrel rendelkeztek a nők, mint az uralkodó egyházban. Ez a megkülönböztetett helyzet fokozatosan megszűnt ott, és amikor az albigen csoportok legalitást nyertek.

De gondolhatunk az ipari forradalom nagyon korai szakaszára, a 13. század Párizsára, ahol működhetek női céhek, sőt, a nők férjük halála után átvehették a céh vezetését mindaddig, amíg újra férjhez nem mentek. Az itt végzett munka számos nőnek jelentett tisztességes megélhetést. Ezek a céhek az iparosodás előre haladtával megszűntek, és a nők bére ezek után lényegesen alatta maradt a férfiakénak.

Új földrészek felfedezése, meghódítása mindig is bátor, férfias tettek számítottak. Az első Angliából érkezett férfi telepesek neveit, akik 1620-ban megtették a történelmi utat a Mayfloweren, a plymouthi rakpart kövébe vésvé őrizte meg a kollektív emlékezet. Semmit sem tudunk azonban arról a tizennyolc nőről, aki velük együtt utazott, szenvedte el a viszontagságokat, biztosította a működőképes hétköznapi életet. Az olyan helységnevek azonban, mint a Port Elisabeth és Maryland azt jelzik, hogy a női befolyást nem lehet letagadni az Új Világ korai történelméből sem.

A nők sokfajta módon voltak forradalmárok is. Anne Hutchinson-t az utókor mint az újkori amerikai egyház tekintélyét megrengető vallási radikális tarja számon, s csak kevesen tudják, hogy csupán azért kezdett a 17. századi Bostonban lelkipásztori tevékenységbe, mert elszomorította a látvány, hogy temérdek munkája miatt milyen kevés nő tud részt venni a vasárnapi istentiszteleten. Rövidített prédikációk formájában „elvitte Isten hangját” azokba az otthonokba, ahol mint ápolónőt és bábasszonyt már ismerték. Anne Hutchinson otthonában összejöveteleket rendezett, mely kivívta a vallási vezetők haragját, akik 1637-ben bíróság elé állították, otthonából családjával együtt elűldözték. Az indiánok ölték meg...

De gondolhatunk az amerikai kontinens gyarmatosítása utáni korszakra, amikor az új telepesek nyugat

felé történő terjeszkedése során a nők fontos szerepet tölthettek be a születőben lévő társadalmi, gazdasági vállalkozásokban. Nők számos olyan mesterséget folytattak, amellyel biztosították az egyre növekvő számú és létszámú települések mindennapi szükségleteit. Saját háztartásuk szükségleteinek biztosításán túl gyakran vitték piacra termékeik egy részét. A későbbiekben ebből tervszerű ipari tevékenység lett, és ezek a nők váltak az ipari méretű termelés előfutáraivá. Az amerikai társadalmi fejlődésnek ebben a korai szakaszában a nőknek nem kellett választaniuk a hivatás – és az ezzel együtt járó önállóság – valamint a házasság között.

Olympe de Gouges, francia irodalmárnő, drámaíró, női jogharcos, a francia forradalom alatt politikus és polémista. Amikor megértette, hogy a „szabadság, egyenlőség, testvériség” jelszava csak a férfiakra szabadságára, egyenlőségére és testvériségére vonatkozik megírta „*A női és polgárnői jogok nyilatkozata*”-t. Írásaiban sikra szállt a nők politikai és polgárjogaiért, a néger rabszolgaság eltörléséért. Olympe kijelentette: „*Ha a nőnek joga van a nyaktól alá állni, legyen joga felmenni a tribünre is.*” A szegénység és a munkanélküliség enyhítésére nemzeti műhelyek, a koldusok számára menhelyek létrehozását javasolta.

A jakobinus diktatúra alatt őt is letartóztatták, és guillotine alatt végezte. Egyik elítélője így figyelmeztette a nőket: „*Emlékezzenek arra a férfias néberre, az arcátlan Olympe de Gouges-ra, aki politizálni akart, és törvényt sértett. A törvény megbosszulta, és a nyaktól vasa alatt pusztította el ezeket az erkölcstelen személyeket! ...És Önök utánozni akarják ezeket a nébereket? Nem, csak akkor érzik majd Önök megbecsülésre érdemesnek önmagukat, ha azt teszik, amire a Természet eleve rendelte a nőket.*”

Olympe de Gouges nevét és művét elfelejtették, csak a XX. században, egy történész kezdeményezésére rehabilitálták. Kivégzésének 200. évfordulóján helyezték át földi maradványait a Párizsi Panthéonba.

De szólhatnánk azokról a nőkről is, akik férfi álnéven harcoltak az amerikai függetlenségi háborúban, aminek a végén megszülető Amerikai Alkotmány az afroamerikaiakkal, és az indiánokkal együtt őket is kizárta a teljes jogú polgárok sorából.

Az utóbbi évtizedek nőtörténet kutatásai tették ismeretesebbé azoknak a nőknek a nevét, akik férfi álnéven csatákban vettek részt, nem egyszer magas katonai rangot kaptak. Gondolhatunk itt Deborah Sampson Ganettre, vagy a 48-as szabadságharc Lebstück Mária-jára is, aki hősiességéért főhadnagyi rangot kapott.

Voltak-e forradalmár nők? Erre a kérdésre könnyű válaszolni. Nők is mindig találhatók a forradalmárok, az újat kezdők között. Hogy egy-egy mozgalom sikere után sorsuk az elhallgatás lett, ennek oka részint a

nemi szerepekről alkotott hagyományos felfogásban kereshető, amely nemcsak elítélte, hanem rendszeresen szankcionálta is, ha egy nő eltért ettől a képtől.

Az újkori társadalmak fejlődésében bekövetkezett változások azonban előkészítették az utat a női egyenjóság törvénybe iktatása számára. Az ember-ember viszony korábbi rendjének átgondolása tette lehetővé,

hogyan kérdéssé váljon, és újra értelmeződjön a férfi és a nő kapcsolatrendszere annak jogi, gazdasági és társadalmi következményeivel együtt. Ma már sokkal inkább az a kérdés, hogyan töltjük ki ezeket az életlehetőségeket. Hogyan legyünk új, forradalmi módon nők és férfiak?!

Szabó Ildikó

Álmodozás a felszabadítás teológiáról

Dr. Gutiérrez, ön mégis miért lett forradalmár?

Talán az ifjúkori szenvedések tették érzékennyé mások fájdalmaival való együttérzésre? A kerekesszék, amiben felnőtte érett vagy az attól való szabadulás tette ilyen vakmerővé?

Vagy maguk az események sodorták a visszavonhatatlan döntések elkerülhetetlenségébe? Ezért fogalmazta meg az 1968-as kiindulópontnak tekinthető, a kolumbiai Medellínben megrendezett CELAM¹ ülésen azt, hogy a második vatikáni zsinat eredményeit hogyan kell interpretációval felülmúlni oly módon, hogy az Latin-Amerikában is érintse a 'sitz im leben'²-t? Ezért lépett fel a brazil Leonardo Boff, az El Salvador-i Jon Sobrino és Oscar Romero, és az uruguayi Juan Louis Segundo oldalán?

Feltételezhetjük-e azt, hogy a zsinat közelsége, az új idők érzése indította önt arra, hogy eljött az alkalom a cselekvésre? A Pizarro-testvérek megjelenése óta talán most először a nyomorultak mellé állíthatja a világ legnagyobb befolyású egyházát Latin-Amerikában.

A kérdéseket valójában magunknak kell feltennünk. Vajon így történt-e? Az is lehet azonban, hogy másképpen. Lehet, hogy mégsem hagyta nyugodtan az unalomig kommentált jézusi példázat a szegényekről. Hátha mást is jelentenek azok a logionok? Feltehető az is, hogy talán mégsem kell, hogy velünk maradjanak mindig? Ha nem, vajon hogyan lehet kiszabadítani őket a nyomorból, ami gondolkodásuk, világnézetük alapjává vált?

A kérdések között a legérdekesebb és egyben leginkább zavarba ejtő: miért keresi Jézus folyamatosan a nyomorultak társaságát, miért öltözik ő is úgy, mint ők, miért örül, hogyha velük lehet? Talán amikor Gutiérrez ezt belátta, akkor tudta először megfogalmazni az első saját teológiáját: *a szegények elsőik a szere-*

tettek között. Isten vonzalmának primordiális³ célpontjai a mezítelenségükben teljes nyitottságban élők. Akkor érthette meg, hogy ennek ellenére éppen ők azok, akik (mivel nincsenek tisztában saját emberi méltóságukkal) képtelenek önmagukat a megszabadulók közé sorolni. Arról is szólnia kellett, hogy a nyomor nem fátum, hanem állapot, amelyet bizonyos közgazdasági mechanizmusok okoznak és tartanak fenn. A rendszer áldozatai nem egy ésszerű és elfogadható folyamat következményei, hanem az egyszerű, tiszta és leplezetlen igazságtalanság áldozatai. Akkor már átlépte a pontot, ahonnan nem volt visszatérés, és – mások megvetésétől, saját alkalmatlanságától sem félve – azt mondta: „az, amit mi szabadságnak nevezünk, az az egyén tette, amelyben összeomlik önzésünk és az az egész rendszer, ami benne tartott minket, annak a nyitottságnak az alapján, amit másokkal szemben tanúsítunk”.⁴

Talán segítették őt tanulmányai is, hogy megalkossa azt a új paradigmát, ami forradalmárrá tette. Olvasta Bonhoeffert és azt a Jürgen Moltmant, aki mozgalma kiteljesedésekor szóval és tettel is kiállt majd mellette. Moltmant olvasva nagy pofon lehetett számára megpillantani azt az újdonságot, ami kétezer éve fordítatlanul, magyarázatlanul hevert az Újszövetség egyik poros szegletében, jelesül, hogy az Isten országa közelít (szó szerinti fordításban elközéltett *~éngiken~*). Múlt idejű alak (PERF.), mégis a folyamatosságot, a befejezetlen kibontakozást jelöli. Egyetlen dolog van, ami ebben befejezettnek tekinthető. Az, hogy az isteni hatalom megkezdte a kiterjedését ebben a világban. Micsoda? Tehát akkor eddig hol volt Isten uralkodásának (*baszileia*) politikai határa? Lehet, hogy most sincsen itt még? Akkor ki és mi fölött örökös az egyház? A munka nemcsak azért újul meg, mert születnek még gyermekek, hanem azért, mert a tanítás még mindig potencialításban szunnyad, mert a társadalom még távolról sincs ott. Nem lennének annak a lelkipásztornak a

¹ Consejo Episcopal Latinoamericano (Latin-amerikai püspöki tanács)

² Életbe ágyazódás, élethelyzet (német) – a Szerk.

³ Elsőrendű, elsődleges (latin) – a Szerk.

⁴ Gutiérrez, Gustavo *Teología de la liberación* CEP Lima 1971

helyében, aki ezt először olvassa. Mert a hideg veríték mindannak az arcán lecsordul, aki egyszer csak észreveszi, hogy mélyen ellenséges vonalak mögött mozog. Gutiérrezt forradalmárrá tehetette, vagy éppen először őt szabadíthatta fel az, amit Moltmann *reménynek* nevez. Az a belső viszonyulás a rejtett uralomhoz, amely a szabadságot még meg nem valósult formájában intelligibilisen⁵ tételezi és ezzel a racionális aktussal áttemeli a valóságba, a kibontakozás világába, mintegy a potencialitásból az aktuálisba. Moltmann világosan kifejti, hogy aki ennek az uralomnak a szolgálatába szegődött, az nem válik közjogi méltósággá, hégemónná, hanem egy alakuló új, csak előjeleiből sejthető ország munkása lesz. Olyan, aki nem lehet biztos abban, hogy meglátja azt, amiért küzdött. El kell jutnia az arany trónon székelő szenvedésmentes Úrtól el egészen a megfeszített Istenig. A halálraítélt elhagyottól indul el ez az út. És ott még éppen hogy csak elkezdődik, mert Isten „nemcsak Isten, hanem ember is, nemcsak autoritás és törvény, hanem a szenvedő”.⁶

Moltmannt olvasva valószínűleg eljutott oda, hogy kézbe vegye azt a könyvet, ami joggal tekinthető a felszabadítás-teológia *ground zero*-jának (a robbanás első epicentrumának): Ernst Bloch főművét. Bloch *alternatív materializmusával* olyan természetfilozófiai alapokat teremt, amelyben az anyag nem statikus és élettelen, hanem fejlődő organizmus megjósolhatatlan kimenettel. A világ jelenlegi formájában instabil komponens, amely folytonosan a megvalósulásait keresi. Akadályokba és korlátozásokba is ütközik, amelyeket nem tud leküzdeni. Ezek azonban nem történelmi szükségszerűségek, hanem maguk a folyamat keretei. Ám ezek a keretek is változnak, de azok elmozdulása nem egy emberöltő alatt végbemenő folyamat, hanem inkább lassú orientáció.

Ezek adják meg a cselekvés racionális mezejét. Ezek adják meg egy ésszerű és nem fantazmagórikus utópia megvalósulási lehetőségét. A megvalósulás immanens voltát azonban nem tételezi, inkább a folyamatra magára koncentrál, ez érdekli jobban. Megfigyelései szerint a remény által megragadott világfolyamat mint lehetőség magában hordozza a fejlődés kitörési pontjait.

Nem kerülhette el Gutiérrez figyelmét Bloch azon megállapítása sem, hogy a világ akkor is változik, ha *éppenséggel hozzá sem nyúlunk*. Miért ne vennénk részt hát a formálásában? De hogyan vehet részt ebben a természeti folyamatban az egyén? Honnan tudhatja, hogy jól vesz részt ebben a komoly játékban? „*A filozófusnak felelőssége van a holnappal szemben, elkötelezettséget vállal a jövőért, vagy ismerete van a reményről vagy nem tudhat semmit.*”⁷ így áll tehát a dolog. A remény

a pszichológiai szülőhelye a *novumnak*, ami egyszer majd történelmi tetté fejlődve a megújulás kiváltója lesz. Azonban nincsen *univerzális temporalitás*.

Amíg egyazon naptári napon az egyik nyugati egyetemen táblagépein könyvtárnyi kimagasló szellemi értékű szakirodalommal hallgat genetikai előadást az élet keletkezéséről egy diák, addig a borsod megyei Csenyétén arra a szinte megvalósíthatatlan csúcsteljesítményre kényszerül valaki, hogy 40.000 forint anyag és kivitelezési költségből házat építsen magának és családjának mindezt az Európai Unió határain belül. Egyazon T időpontban emberek más és más történelmi korban élnek. Ez a tapasztalat és az arra reflektáló szubjektív elkötelezettség, ami minőségileg kettősség, vezet el az explikációig, a tettig, amely megváltoztatja magát a fennálló állapotot, és a racionális nívumból új jelen jön létre. A *nincs* mint emberi hiány, az erre irányuló attitűd a remény és az ebből explikálódó tett formálja át a történelmet, amely végeredményben a természet története Bloch szerint. Talán ez az explikáció, ez teszi forradalmárrá Gutiérrezt és mindazokat, akik az intelligibilis homályból az organikus valóságig építették a felszabadítás teológiai és szociális rendszerét. Szinte már megértettük Gutiérrez forradalmiságát, de vajon tudjuk-e már, hogy mi maga a forradalmi? Kimondhatjuk-e, hogy a forradalom nem más, mint a fennálló megváltoztatására tett kísérlet, racionális bizonyosságú teljes aktivitás? Igen ám, de vajon leírhatjuk-e kimerítően a forradalmiságot az aktív attitűddel? Forradalmár az is aki: nem csatlakozik, nem ír alá, nem jelenik meg, nem tapsol, nem bólogat, azaz via negativa tesz, azaz nem cselekedve hozza létre az újat. Akkor tehát ki a forradalmár, a passzív egyén? Lehetséges. Vagy az aktív? Az is.

Van még itt egy másik kérdés. Bibó Istvánra is gondolok, aki nem törődve a szovjet intervencióval, tovább végezte államminiszteri munkáját. Éppen hogy nem volt hajlandó figyelembe venni a változást, a fennállóhoz ragaszkodott. Gondolhatnék Paul Tillich-re is, aki a harmincas évek Németországában inkább a régi világhoz ragaszkodott, amikor még a németek csak egy nemzet akartak lenni a többi között. Akkor tehát nem csak a nonkonformizmus forradalmi? Ezek szerint létezik a már oximoronszerű *hagyomány forradalma* is? El kell ismernünk: létezik konformista forradalom is. Vajon ilyen forradalom volt az is, amikor a CDF (hittani kongregáció) akkori vezetője Joseph Aloisius Ratzinger hivatalos állásfoglalásában 1984-ben hivatalosan elítélte a Gutiérrez által elindított, akkorra már mozgalommá nőtt teológiai kísérletet marxista szimpátiája és a bibliai kontextus átpolitizált interpretációja miatt? Könnyen mondanánk ki az olvasottak fényében az azonnali igent, de gondoljunk csak bele, hogy nem szólnánk-e méltánytalanul? A bíboros tette konformizmusában, aktivitásában és még egy lényeges pontban: a személyes meggyőződésben gyökerezett. Az, hogy

⁵ Csak értelemmel elérhető, immateriális létező (latin) – a Szerk.

⁶ Moltmann, Jürgen Der gekreuzigte Gott C. Kaiser Verlag München 1972

⁷ Bloch, Ernst The principle of hope MIT Press Cambridge 1961

a tudatunkban megszülető *ezt kell tennem*, helyes-e, megfelel-e a támogatható történelmi folyamatoknak, ki láthatja át? Én nem tudok elég bátorságot gyűjteni, hogy eldöntsem ki az igazi forradalmár. Igen, vannak olyanok, akikhez vonzódok, és olyanok is akiket nem követnék – de belső meggyőződésüket történelmi távlatokban nem láthatom. Ez növeli bennem a lehető legmagasabb ember iránt érzett tiszteletet, amit azok iránt érzek, akik *meg merték tenni* és nem bánták meg. Mert, amikor *megtették* a lehetséges jövők tényleges formálóiént egy pillanatra a gondviselés elhordozhatatlan terhében részesültek. Talán csak a remény mentette meg őket az összeroskadástól.

Számunkra még hátravan egy megfontolandó kérdés: megtanulhatjuk-e a reményt, amely „... *sohasem lemondó, amelyik inkább a sikerbe szerelmes, semmint a kudarcba. A reményt, amely magasabb rendű a félelemnél, nem passzív, mint az utóbbi, és nincs bezárva a semmibe*”.⁸

Erős Máté

⁸ Bloch, Ernst The principle of hope MIT Press Cambridge 1961 pp.8

INTÉZMÉNYEINK ÉLETÉBŐL

„Sírva jöttem, sírva megyek...”

RIPORT AZ OLTALOM KARITATÍV EGYESÜLET NŐI SZÁLLÓJÁRÓL

A belváros szívében nem elsősorban hajléktalan szállót keres az ember lánya, hanem pompás kirakatokat. Elmélázik a nyüzsgő tömegben, bámulja a turistákat, az impozáns épületeket.

Ki gondolná, hogy ebben a környezetben 1993 óta női hajléktalan szálló működik? A József nádor téri ház patinás, tipikusan belvárosi hangulatot áraszt.

Nem is csoda, hogy pár évvel ezelőtt a Fővárosi Önkormányzat úgy határozott, megpróbálja értékesíteni az ingatlant. A vevőnek feladata lett volna másik helyet biztosítani a hajléktalanok számára, s a különbözetet megtéríteni. Egy-két jelentkező akadt is, de vagy az árát sokallták, vagy a parkolási nehézségeknek nem örültek, nem tudni. Mindenesetre nem lett a vásárlásból semmi.

A tekintélyesen homályos lépcsőházban az ajtókon irodák cégtáblái, lakók névtáblái.

A második emeleti ajtó csak abban különbözik a többitől, hogy a névtáblán az Oltalom Karitatív Egyesület neve áll.

Kissné Erdélyi Erzsébet vezeti az intézményt:

– Ezen a helyen mindig nők laktak. 1992 végéig nővérszálló volt, utána lett a női hajléktalanok lakhelye. A Fővárosi Szociális Központ és Intézményei (FSZKI) üzemeltette, melynek akkor Iványi Gábor volt a vezetője. Én is ott dolgoztam. A Fővárossal kötött szerződés értelmében 2000-től vette át a fenntartást az Oltalom

Karitatív Egyesület, nem volt kérdés, hogy idejőjjenek.

A szálló összesen 530 négyzetméter. A második emeleti nagyobb terület belső lépcsővel kapcsolódik a harmadik emeleti kisebb részhez.

Tavaly az V. kerületi Önkormányzattól 150 forintot nyertek pályázat útján. Néhány helyen parkettát cseréltek, az ágyakra azonos színű takarók kerültek, az ablakokra csinos sötétítők. Mint egy kollégiumban. A 12 szobában 64 férőhely van. Jelentkező persze sokkal több. A lakók folyamatosan cserélődnek, hiszen az itt tölthető idő 1 év. Ha ez alatt nem sikerül megoldani a problémákat, engedéllyel maradhat még a lakó egy évet. Utána azonban mennie kell. A törvény azt mondja ki, hogy az maradhat ennél is tovább, aki más szociális intézményben elhelyezhető, például koránál fogva idősek otthonában. Amíg nincs meg a helye, itt megvárhatja.

– Nagyon pontosan be kell tartanunk a szabályokat. Rendszeresek az ellenőrzések. Jön a MÁK¹, a Közigazgatási Hivatal, Nemzeti Rehabilitációs Hivatal, az ÁNTSZ², a BMSZKI³, még a tűzoltók is – folytatja Erzsébet. – Ellenőriznek a normatíva jogszerű felhasználásától kezdve mindent, ami csak elképzelhető.

¹ Magyar Államkincstár – a Szerk.

² Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat – a Szerk.

³ Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei, az FSZKI utóda – a Szerk.

Marietta a közös konyha melletti étkező asztalánál ül. Enerváltan kanalazza a levesét egy lábosból. Időssotthoni elhelyezésre vár. 66 éves, reumás, cukros, magas a vérnyomása, asztmás és szemmel láthatóan depressziós. – 2009-ben váltam el a második férjemtől. Azóta semmi erőm. Volt egy jövedelmező vállalkozásom, egy varroda. Volt ház, autó, nyaraló. A két lányomnak érettségi után lakásokat vettem. Minden a férjem nevéen. Lett egy nője. Mindenemből kiforgattak. A lányaimra nem számíthatok, szerintük én vagyok a hibás, mert hagytam magam. Barátaim nincsenek, mindig a családnak éltem. Egyre betegebb lettem. Várom a szociális otthont. Talán megnyugszom valamennyire és elfogadom, amivé lettem. Mindenki azt mondja, ha elfogadom a sorsom, kevésbé leszek beteg...

– Egészséges hajléktalan nincs – mondja Kissné Erdélyi Erzsébet. – Vagy belebetegszik abba, hogy hajléktalanná vált, vagy betegsége okán lett hajléktalan. Kilencen dolgozunk itt egymást úgy váltva, hogy hárman mindig jelen legyünk, egy önkéntes orvosunk is van. De nem az a célunk, hogy olyan szállót tartsunk fenn, ahol „jól érzi magát” az érkező. Olyan átmeneti otthont igyekszünk teremteni, ahol kivezető utat mutathatunk ebből az áldatlan helyzetből. Az ügyeket igyekszünk nem helyettük intézni, hanem próbáljuk megteremteni a lehetőséget, hogy maguk intézzék. Természetesen vannak és lesznek is olyanok, akik helyett cselekednünk kell, de a cél minden esetben az, hogy tudatosan rehabilitáljuk a képességeket, melyekkel ismét képesek önállóan, jó irányba terelni a sorsukat.

Az átmeneti szállón „önellátás” van. Csak a közös helyiségek: TV-szoba, látogató szoba, konyha, étkező, fürdő, közlekedők tisztántartását végzi takarítónő, a szobákat a lakók maguk takarítják. Étkeztetés sincs. Jó a kapcsolat a kerületi Gondozási Központtal, ha valaki kér tőlük ebédet, minimális térítés (havi néhány ezer forint) ellenében biztosítanak ebédet, ha valaki kéri. Van, hogy kiszállítják, de be is lehet menni a Magyar utcai Idősek Klubjába és ott elfogyasztani.

Sokan rendszeresen főznek maguknak a közös konyhában. Az intézményvezető irodája ebből nyílik, s nem egyszer nevezi tréfásan „gyomorgyilkosok”-nak a tűzhelyek körül szorgoskodókat, mert az isteni illatok bizony hajlamosak elterelni a figyelmét.

A szálló lakóinak 60-70 százaléka dolgozik, több mint a fele 35 év feletti. A 25 év alattiak száma elenyésző. Az élet „nagy gondjai” e kor fölött kezdődnek. Munkahelyvesztés, eladósodás, családon belüli bántalmazás, kilakoltatás. Nagy probléma az alulképzettség. Volt, akit telefonálni is meg kellett tanítani, egyedül nem ment neki.

Ilona 49 éves. Jól szituált, tehetős idős férjének fiatal, irányítható második felesége volt. Gondtalanul, anyagi

jólétben telt az idő, leste férje minden kívánságát. Tudta, hogy a férfi után mindent előző házasságából való gyerekei örökölnék, de vigasztalta a tudat, hogy a párja egy lakást és némi pénzt is (nem túl keveset, de nem is túl sokat) a nevére íratott, hogy biztosítva lássa asszonykájá jövőjét, s ne legyen vitája a gyerekekkel, ha ő már nem lesz. Négy éve halt meg. Ilona kiköltözött a házból a neki vett lakásba és össze volt omolva. Ám gyorsan vigaszra talált szomszédjának egy rokonában. A férfi kedves volt, szerelmes, közösen képzelte vele az életét. Ő bejelentette a lakásába, az beköltözött, költött, ivott, majd nem dolgozott, adósságokat csinált, amit Ilona fizetett meg. A lakást is eladatta vele, béreltek az árából másikat. Azután Ilona felesleges lett. Se lakása, se pénze nem volt már, a vége felé a férfi többször meg is verte. Ilona itt kötött ki a szállón. Most sikerült munkát találnia. Kőbányán a gumigyárban takarít. Nem tudja, mi lesz vele...

– Az elmúlt évben 123 nő kérte felvételét – folytatja a szállóvezető. – 59 lakónknak telt ki az ideje, tehát ennyit tudunk felvenni a jelentkezők közül. Kevés az információnk, hogy mi lesz azokkal, akik távoznak tőlünk. Csekély részüknek sikerül rendezni úgy az életét, hogy olyan munkát talál, amiből képes fizetni az albérletet. Páran visszamennek a családjukhoz, de az a tapasztalat, hogy ez nem tartós. Néhányuknak pedig, akik abban a korban vannak, sikerül elintézni az idősek otthonát. A legnagyobb részük azonban másik szállón köt ki.

Erzsi azt vallja, nem lehet átérezni, a hajléktalan létet, akármekkora empátiás készséggel van is megáldva az ember. Létezésünkhöz három dolog, ami nagyon fontos: az otthon, a család és a munka. Ha ebből a hármából csak egy megvan, az jó! Abból lehet építkezni. Ha egy sincs, azt fel sem lehet fogni...

Pár éve egy idős nénit hoztak a szállóra. Nagyon sírt. Évek óta élt az utcán, de most fázott is, éhes is volt, meg egy idő után, úgymond: tele tud szottyanni az ember a saját sorsával. Vigasztalták, megnyugtatták, ágyat, ételt kapott. Elindították az elhelyezését az idősek otthonába. Kivételesen gyorsan sikerült helyet találni neki. Sírt ismét, és hüppögve mondta: „Látják, sírva jöttem és sírva megyek. Félttem, de csupa jót kaptam!”

– Az ilyen helyzetekért érdemes ezt a munkát csinálni. Meg persze azért is, ami most vár ránk. Napok óta telefonkapcsolatban vagyunk az angyalföldi családsegítővel. Jelezték, hogy egy ideje figyelnek egy házaspárt, ahol a férfi terrorban, bezárva tartja a feleségét. Most a szomszédok kérésére már a rendőrség is ott van, a férj állítólag állítólag kést is használt. Ha kimenekítették az asszonyt, idehozzák. Reméljük, tudunk segíteni...

Tárkányi Adrien

HÍRMOZAIK

Közlemény

A Magyarországi Evangélikumi Testvérközösség rendes évi közgyűlését októberben és februárban tartja. Az idei esztendőben az egyház zsinati ülése február 7-9. között volt.

A gyülekezeti missziói jelentések mellett a képviselők a körzetek pénzügyi helyzetéről is számot adtak. A közgyűlés Isten iránti hálával állapította meg, hogy noha az alkotmányértő és igazságtalan rendelkezés, mellyel a hatalom egyházunkat egyesületi státuszba kívánná visszazorítani, és ezzel jelentős anyagi hátrányt is okoz számunkra, a munkát, nagylelkű adományozó segítségével, Isten kegyelméből mégis folytathattuk gyülekezeteinkben, valamint szociális és oktatási intézményeinkben egyaránt.

Az Egyház felhőborítónak tartja, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal visszatartja az egyház számára 2010-ben felajánlott 43.076.466 millió Ft 1%-os adományt. Ezzel a MET az egyházak rangsorában a 7-8. helyet foglalná el. A NAV a kifizetést attól teszi (ugyancsak törvénytelenül) függővé, hogy az egyház kész legyen egyesületté való visszaminősítésében együttműködni.

Egyházunk változatlanul küzd azért, hogy az Alkotmánybíróóság, vagy ha az nem, a strasbourgi európai bíróság semmisítse meg az alkotmányértő magyar egyházi törvényt, és a MET nyerje vissza sok küzdelem árán hajdan kiharcolt egyházi státuszát.

Az egyház társadalmi kérdésekben határozatokat fogadott el: Együttérzünk a mélyszegénységben élő társadalmi csoportokkal, és megrendült lélekkel támogatjuk azokat, akik éhségmenettel kívánják a leszakadókra felhívni az ország közvéleményének és a törvényalkotóknak a figyelmét. Elítéljük mindazokat, akik a demonstráció résztvevőit gúnyolják, bántalmazzák vagy magát a kétségbeesett lépést megpróbálják a nyilvánosság előtt leértékelni.

Megértjük a felső- és közoktatás elfogadhatatlan helyzete miatt és az új szabályozás által okozott hátrányok ellen felvonuló hallgatók és diákok békés tiltakozását. Támogatjuk azokat az egyetemi rektorokat is, akik hasonlóképpen hangot adtak a felsőoktatás helyzete miatti aggodalmuknak.

Változatlanul és folyamatosan helytelenítjük, hogy a politika formálóinak és az országot kormányzó erőknek az egyik mozgósító eszköze a túrt vagy támogatott rasszizmus, antiszemitizmus, bűnbakképzés, gyűlöletkeltés és a politikai ellenfelek lejáratása. Bibliai meggyőződésünk szerint a tizparancsolatba ütköző, a felebarát elleni hamis tanulságtétel gyakorlata még akkor is, hogy ha az egyoldalúvá tett tömegtájékoztatási eszközökkel befolyásolt választói rétegek így könnyebben felzárkóztathatók a hatalmon lévők ellenőrzés nélküli döntései mögé.

Az egyház hisz abban, hogy a jövő Magyarországa csak az Isten által is jogosan várt igazság és méltányosság eszközeivel, s érdekeiket kevésbé érvényesíteni képes honfitársainkkal közösen építhető fel és őrizhető meg.

Iványi Gábor

Budapest, 2013 februárjában

Amerikai látogatók

Közel egyhónapos tanulmányi úton vett részt hazánkban egy hétfős diákcsoport, Frank Kline vezetésével. A Pacific Lutheran University pedagógia szakos hallgatói januárban több iskolát meglátogattak, köztük néhány Wesley intézményt. Jártak Abaújkéren és Szegeden, valamint 10 napot töltöttek MÁV-telepi iskolánkban, ahol bekapcsolódtak az iskolai életbe, részt vettek az órákon, foglalkozásokon. Mély benyomást tett rájuk a kollégáink elkötelezett szeretete. Betekintést nyertek abba a rendkívül szegény környezetbe is, ahonnan tanulóink érkeznek. A legtöbb (elszigetelten élő) gyermek ilyenkor érti meg, mi célt is szolgál a nyelvtanulás – míg a látogatók nem győznek hálát adni eddig nem (elégé) értékelt életkörülményeikért, s azért a szeretetért, amit iskolásainktól kaptak.

***

Elhunyt Kézdy György (1936-2013)

A Jászai Mari-díjas színművész február 9-re virradó éjszaka (pár nappal 77. születésnapja előtt) távozott közülünk. A jellegzetes arcú és orgánumú, Krausz néven született Kézdy pályája során ötször terjesztették fel Kossuth-díjra, de egyszer sem kapta meg.

„Nagyon sok mindent tudok elmondani az életről, a halálról, a szeretetről, a humánusról, rólunk. És fontos, hogy ebben a rémisztő korban el lehessen mondani szép dolgokat. Vagy nem szép dolgokat szépen; szép dolgokat nem olyan szépen, úgy, hogy egyszer csak, aki ott ül, az ne kapjon levegőt. És nem köhögnek, nem mocoognak, és ez igazolja azt, hogy igenis, még lehet.” (Elhangzott Dési János interjújában)

A művész több rendezvényünkön is megjelent-szavalt. Utoljára a Wesley János Lelkészképző Főiskola 25. évfordulóján találkoztunk vele 2012 decemberében. Emlékét megőrizzük, nyugodjék békében! *(Temetésén 2013. február 17-én egyházunk elnöke is részt vett.)*

***

Nyíregyházi előadás

Évek óta jól működő Nyíregyházi Aliansz közösség újabb közös rendezvényét tartottuk meg 2013. február 10-én nyíregyházi kápolnánkban. Már több közös imahét, evan-

gelizáció és imanap után, régi tervünk vált valóra, amikor *A házasság hete* alkalmából vendégünk lehetett *Dr. Pál-hegyi Ferenc* pszichológus, ny. főiskolai tanár, családgon-dozó. A város több gyülekezetéből érkezett érdeklődők megtöltötték kápolnánk „nagytermét”. Az előadás, a „fér-fívá és nővé teremtve” témakörben mutatta be a teremtés csodáját.

Az érdekesítő, és tanulságos előadásban hallhattunk arról, hogy a miben különbözik egymástól a nő és a férfi. Elő-adónk számos bibliai ige magyarázata mellett tanulságos történetekkel tette szemléletessé számunkra a különbségek lényegét. Jó volt látni, ahogy a gyülekezet nő és férfi tagjai derűs nevetéssel ismertek magukra egyes példák kapcsán, és értették meg, hogy Isten a különbségekkel nem szétvá-lasztani, szembeállítani, hanem összekötni akar bennünket. A különbségek által Isten kiegészíti egymással a különböző neműeket. Isten a maga képére, férfivá és nővé teremtette az embert. A bűnbeesés ezt a harmóniát is megrontotta, de a megváltás által Isten lehetőséget adott az emberpárnak a harmónia helyreállítására. Isten Igéje segít abban, hogy meg-lássuk ennek a módját, ám ehhez önzetlennek, figyelmesnek kell lenni egymás iránt.

Komoly tanítást, útravalót, és feladatot kaptak a jelenlévők az Isten Igéjéből.

Hálások vagyunk elsősorban Istenünknek, de Feri bácsinak is a kapott áldásokért!

Jónás Miklós lelkész

(Az előadásról hangfelvétel is készült, mely meghallgatható a nyíregyházi gyülekezet honlapján. <http://www.metkapolna.hu/2013.html>)

***

Fekete évforduló

A tatárszentgyörgyi brutális gyilkosság 4. évfordulója alkalmából a 2008-2009-es évek rasszista támadássorozatára emlékeztünk február 17-én a békásmegyeri Megbékélés Háza Templomban. Igét Donáth Ferenc evangélikus lelkész hirdetett. Az alkalom után Alex Schikowski a templomkertben található emlékművéhez vonultak ki a résztvevők.

***

Elveszett 1%?

Az MTI honlapján megjelentetett, 2012-es felajánlásokkal kapcsolatos közleményünk:

Budapest, 2013. január 21., hétfő (OTS) – A Nemzeti Adó- és Vámhivatal visszatartja az egyébként 2012. december 15-ig folyósítandó, a Magyarországi Evangélikumi Testvérközös-ségnek több mint hatezer támogató által szánt 2012. évi 1%-os SZJA-felajánlásokat (2011. évi személyi jövedelemadó 1%-okat).

A Magyarországi Evangélikumi Testvérközösség (melyet az Alkotmánybíróság előtt a MET által ismételtlen meg-támadott új, 2011. évi CCVI. egyházi törvény megfosz-tott eredeti, egyházi státuszától), a 2011. évi adóévre tett

1%-os SZJA-felajánlások összege alapján az ország 7., a felajánlók számát tekintve pedig a 8. legnagyobb fele-kezete – ennek ellenére az Iványi Gábor vezette egyház mindaddig nem kapta meg a neki jogosan járó, 43 076 466 forintnyi, 6330 magánszemélytől származó összeget. Sőt, mi több, a NAV időközben nyomtalanul eltüntette hivatalos honlapjáról az eredetileg kiadott közleményét, amely a MET-nek juttatott jelentős mértékű felajánlást is tartalmazta. Azóta az adóhatóság – előttünk ismeretlen okból – egy új tájékoztatót tett közzé, amelyből a MET-et indokolás nélkül kihagyta.

Továbbá: a MET-nek 1%-ukat felajánlók közül többen kaptak félrevezető értesítést a NAV-tól, miszerint – a MET rendezetlen helyzete miatt – felajánlásuk érvény-telen.

Végül egy fontos, aktuális információ: a Magyarországi Evangélikumi Testvérközösség ez évben is várja az 1%-os személyi jövedelemadó felajánlásokat a támogatóink által jól ismert 0444-es technikai számra. Bár a jelenlegi, kirekesztő politikai hatalom a jelek szerint bármit elvehet, amit csak akar, a MET bízik abban, hogy ez a méltatlan és igazságtalan helyzet hamarosan rendeződik, és az általunk kezdeménye-zett alkotmánybírósági és strasbourgi bírósági eljárás ered-ményeként el tudjuk majd érni a MET-nek szánt 2013. évi 1%-os felajánlások tényleges kifizetését.

***

Másik 1%

Egyházunk mellett a civil szervezeteknek felajánlható másik egy százalékot köszönettel fogadja két intézményünk: az Ol-talom Karitatív Egyesület (adószám: 19010409-1-42) VAGY a Wesley János Lelkészképző Főiskola (18056109-1-42).

***

Adományozás

Hálás köszönet az adományokért! Ha segíteni szeretne, megteheti a mellékelt sárga csekket, vagy személyesen a 8. kerület, Dankó u. 11. sz. alatt. Telefon: (06-1) 577-05-15 (hétköznap 8 és 16 óra között), e-mail: metegyhas@wjlf.hu. Bankszámlaszámunk: 11708001-20520-380 (OTP Bank). A közleménybe kérjük, írja be, adományát mire szánja! Amen-nyiben nem szerepel ott semmi, fenntartási kiadásokra for-dítjuk az összeget.

Ha a női hajléktalanszállót szeretné támogatni (írásunk a 27. oldalon található), oda elsősorban ágyneműt, ágyneműhu-zatot, lepedőt, konyhai kisgépeket, kozmetikai, egészségügyi cikkeket várunk. Telefon: (06-1) 266-9047; (06-1) 267-0131. Köszönjük!

***

Képes beszámoló

Rendezvényeinkről rövidfilmeket a www.wesleystudio.hu-n, folyamatosan frissülő honlapunkon láthatnak, és megtalálnak bennünket a Facebook-on is.

Egyperces áhítat minden napra

Március 1. péntek

„Áldjon meg téged az Úr, és őrizzen meg téged.” (4Móz 6,24)

Március a forradalmak hónapja. Ezzel a fogalommal fogunk foglalkozni a következő hetekben. A latin eredetű ‘revolutio’ szó fordulatot, teljes megfordulást jelent. Ez a forradalom végbemehet nemcsak a nép történetében, hanem egy-egy ember gondolkodásában is. Az a felismerés, hogy életem értelmes folytatásához Isten áldására és megtartó kegyelmére van szükségem, szintén a gondolkodás megváltozásához tartozik. Nem arra jöttem rá, hogy gyengébb vagyok, és ezért kapaszkodom egy nálam erősebb valóságba, hanem így illeszkedem a bonyolult világhoz – Isten áldásán és megőrző jóságán keresztül.

Március 2. szombat

„Szárnyaid árnyékában keresek oltalmat, míg elvonul a veszedelem.” (Zsolt 57,2b)

Szép költői kép: Isten szárnyai. Másutt a pusztai vándorlás idején ezt mondja az Úr: sasszárnyakon hordoztalak titeket. Az Úr „szárnyai árnyékában” lenni nem az ütközet elől való elmenekülést jelenti, hanem azt az értelmes átgondolt védelmet, ami nélkül egyetlen megfontolt katona sem indul csatába. A cél ugyanis nem a hősi halál, hanem a győzelem.

Március 3. Böjt 3. vasárnapja (Oculi)

„Amikor a százados, aki Jézussal szemben állt, látta, hogy így lehelte ki lelkét, ezt mondta: Bizony, ez az ember Isten Fia volt!” (Mk 15,39)

A mai nap üzenete, hogy nem emberekre, önmagunkra, hanem az Úrra nézünk, és az Ő magatartásából vonjuk le azokat a következtetéseket, melyekre a saját döntéseinkben szükségünk van. Ezek közé tartozik az önfeláldozás is. A százados, a harcedzett katona látta meghalni Jézust, és ebből jutott arra a meggyőződésre, hogy Akire a szemeit függeszti, az Élet Fejedelme.

Március 4. hétfő

„Az Isten országa közöttetek van!” (Lk 17,21b)

A forradalom célja amúgy mindig az ország helyzetének pozitív megváltoztatása. Hol keressük azonban az „Isten országát”, illetve van-e azzal bármi dolgunk, nekünk, földi polgároknak? Jézus szerint nagyon is. Ahogy a földi ország sorsa öntudatos polgárok bátor döntésein múlik, Isten országának a földön való kibontakoztatása is elképzelhetetlen a hívó ember megfelelő tettei nélkül.

Ne gondold, hogy Isten országa rajtad kívül áll, és nem leselkedik rá veszély. Ismerd fel, hogy a része vagy és küzdj annak szabadságáért és boldogságáért!

Március 5. kedd

„Azért én úgy bánok majd ezzel a néppel, hogy csodálkozni fog, igen csodálkozni: vége lesz a bölcssek bölcsességének, az értelmesek értelme homályos marad.” (Ézs 29,14)

A forradalmat mindig megelőzi a szellemi tespedés. Az embereknek nincs erejük vagy kedvük változtatni a megrögzött szokásokon. Örökkévalónak érzik azt a rendet, ami kialakult és aminek ők részei a maguk hétköznapi bölcsességükkel. Isten híve a forradalomnak, annak, hogy újra és újra visszatérjünk az alapvető igazságokhoz és értékekhez. Igen, az Úr tud meglepetést okozni azoknak, akik Őt konzervatívnak gondolják. Természetesen nyilvánvaló, hogy ezek a földi fogalmak: forradalmi, konzervatív, stb. nem alkalmazhatók Istenre. Az is biztos, hogy nincs Őbenne változás vagy változásnak árnyéka. Mégis a földi viszonyok között Isten újra és újra megmozgat bennünket, csoportosan, tömegesen is, hogy térjünk vissza a rendíthetetlen alapokhoz.

Március 6. szerda

„Ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és valóságosan.” (1Jn 3,18)

A forradalmak idején mindig megjelennek a hatásos népszónokok is, akik lelkesítik a tömegeket. Az emberek azonban hamar rájönnek, hogy ki az, aki csak a szóvirágok szintjén lelkesedik a szabadság eszméiért és ki az, aki képes áldozatot is hozni az ügyért. Ne légy szájhős a szeretet dolgában se!

Március 7. csütörtök

„És kiment Ábrahám, amint az Úr mondta neki.” (1Móz 12,4)

Vannak, akik a családi otthon védelmében álmodoznak csupán a szabadságról, mert kényelemszeretetük meg-súgja nekik, hogy a biztonságos háttér elengedése áldozatokkal is járhat. Döntés nélkül és kényelmetlenségek felvállalása nélkül nem teljeshetnek be az isteni ígéretek. Ha megértetted az Úr hívó szavát, ne halogasd holnapra a „csomagolást”.

Március 8. péntek

„Nyomorúságomban az Úrhoz kiáltottam, segítségért kiáltottam Istenemhez. Meghallotta hangomat.” (Zsolt 18,7)

A történelemben igen gyakran vezet forradalomhoz az, ha az uralkodó elit képtelen meghallani a korlátozott jogokkal rendelkező népréteg panaszát. Használjuk ezt a kifejezést is: ez az igazságtalanság égbe vagy égre kiált. Igen, Isten hallja az emberi panaszt, és Ő az, Aki az igaz forradalmárok mögött is ott áll, amíg azok igényesek a módszerek megválogatásában.

Március 9. szombat

„Bizony, igaz az Úr, igaz tetteket szeret.” (Zsolt 11,7a)

Ma ismét a módszerekre terelődik a figyelmünk. Van olyanok, akik a forradalom idején mindent megengedhetőnek tartanak. Megrészegeti őket a gyakran korlát és ellenőrzés nélküli átmeneti hatalom. Elengethetetlen, hogy a forradalmár minden tettét a rendíthetetlen igazság és méltányosság eszméihez igazítsa. Isten nem áldja meg (avagy a történelemben nem lesz tartósan sikeres) az, aki öntörvényű módon akar a világ dolgain változtatni.

Március 10. Böjt 4. vasárnapja (Laetare)

„Ha a búzaszem nem esik a földbe, és nem hal meg, egymaga marad; de ha meghal, sokszoros termést hoz.” (Jn 12,24)

Forradalom és önfeláldozás elválaszthatatlan egymástól. Különös az a megvilágosodás, mikor az egyszerű ember rájön, hogy tetteivel hosszú időre és sokak sorsát befolyásolhatja kedvezően. Nyilvánvalóvá lesz, hogy a fizikai létnél van valami magasztosabb, és abban sem a halálé az utolsó szó. A földbe vetett mag “személyes tragédiája” az új élet kezdete.

Március 11. hétfő

„Az imádkozásban legyetek kitartóak, és legyetek éberek: ne szűnjetek meg hálát adni.” (Kol 4,2)

A forradalom nemcsak egész napos elfoglaltság, fizikai tevékenység. Az is, de nagy szükség van az elmélyülésre, az elmélkedésre, az imádkozásra és arra, hogy ebben a csendességben mindig megtaláljuk azokat a dolgokat, amelyekért már hálát adhatunk, amik a mi apró győzelmeink.

Március 12. kedd

„Boldog, akinek hűtlensége megbocsáttatott, vétke eltöröltetett.” (Zsolt 32,1b)

A forradalom mindig erkölcsi megújulással is kell, hogy járjon. Önző emberek tisztulnak meg önimádatuktól és kapzsiságuktól. Gyávák lesznek hőökké vagy legalábbis olyanokká, akik vállalják tetteikért a felelősséget. A forradalom felemeli az embert lelkileg is, és benne megtisztulhatunk. Ugyanez játszódik le a megtérésben.

Március 13. szerda

„Az Úr házában vannak elültetve, ott virulnak Istenünk udvarain. Öreg korban is sarjat hajtanak, dús lombúak és zöldek maradnak.” (Zsolt 92,14-15)

A forradalom nemcsak a fiatalok ügye. Sokszor megszégyenítik az ifjakat a vének, akik nem a forradalmi ifjúságot utánozzák – hisz azzal neveltségessé válnának –, hanem rendíthetlenségükkel és hűségükkel példát mutathatnak. Mint az Úr háza pitvaraiban ültetett terebélyes emlékfák, melyek az állandóság és időtlenséget jelképezik.

Március 14. csütörtök

„Amikor látta Isten, amit tettek, és hogy megtértek a rossz útról, megbánta..., hogy veszedelembé akarta dönteni őket és nem tette meg. Ez azonban nagyon rosszul esett Jónásnak és megharagudott.” (Jónás 3,10. 4,1)

Ninivében forradalom zajlott le. Jónás (jobb meggyőződése ellenére) lett ennek vezére. Viaskodott benne a két érzés: hirdetni kell Isten igazságát, ugyanakkor nem volt meggyőződve róla, hogy a niniveiek megérendemlik a változást. De legyen hála Istennek, az Úr céljai nem emberiek, s nem a forradalmárok közérzetét, hanem az elveszett emberek sorsát akarja megjavítani, s neki ez mindent megér!

Március 15. péntek, Nemzeti ünnep

„Amikor a király meghallotta a törvénykönyv igéit, megszagatta a ruháját, majd ezt a parancsot adta... : Menjetek, kérdezzétek meg az Urat ...” (2Kir 22,11-13)

Viszonylag ritkán fordul elő, hogy egy forradalmi változás felülről induljon el. Általában a tömegek elégedetlensége vagy igazságszeretete követeli ki a radikális döntést. De ne higgyük soha, hogy a legfelül lévők nem emberek, és olykor nem képesek megtérésre jutni vagy a maguk önző törvényei helyett ne volnának képesek visszatérni az isteni alapelvekhez! Csak látnánk már, hogy ruhájukat szagattják...!

Március 16. szombat

„Fogság és ítélet nélkül hurcolták el, de kortársai közül ki törődött azzal, hogy amikor kiirtják a földön élők közül, népe vétke miatt éri a büntetés?!” (Ézs 53,8)

Bizony a forradalmak idején igazságtalanságok is megtörténnek. Embereket bírói ítélet nélkül, a védekezés lehetőségének megtagadásával ítélnének el vagy bántalmazhatnak. Nagyon sokszor a sandán manipulált népharag éppen a legjobbakat éri el. Így lesznek mártírokká olyanok, akikre az utókor mindenkor büntudattal gondol, de mégis ők azok, akik a leginkább munkálják népük erkölcsi megújulását. A Jézussal történt „igazságtalanság” sem az emberi aljasság, hanem az Isten által előkészített engesztelő áldozat megjelenítése volt.

Március 17. Böjt 5. vasárnapja (Judica)

„Szolgáltass nekem igazságot, Istenem!” (Zsolt 43,1)
Bizony, mily gyakran torzultak el igaz ügyek, és derült ki, hogy azok, akik a radikális változások élharcosai, valójában csak saját maguk és szűkebb körük számára akarnak előnyöket kiharcolni. Vannak ezért olyanok, akik mindig kárvallottai a változásoknak. Ma velük kiáltunk az Úrhoz, hogy szegénységükben, jogfosztottságukban, kigúnyoltatásukban, elnyomásukban kapjanak az igaz Istentől bátorító segítséget.

Március 18. hétfő

„Nekünk pedig a mennyben van polgárjogunk, ahonnan az Úr Jézus Krisztust is várjuk üdvözítőül.” (Fil 3,20)
Nem feledhetjük, hogy idegenek és vándorok vagyunk ezen a földön, s minden, amiért küzdünk, csak átmeneti győzelemre számíthat. Nem feledkezünk meg Isten végső ígéretéről, melyben igazságos mennyei országáról tanít, és ígéri, hogy ott a mi Urunk Jézus Krisztus érdeméért számunkra is helyet biztosít.

Március 19. kedd

„A pusztában is láttad, hogy úgy vitt téged Istened, az Úr, ahogyan fiát viszi az ember.” (5Móz 1,31a)
Visszatekintve minden olyan logikus és egyszerű. A vándorlás szürkeségében és kényelmetlenségei között gyakran zúgolódik a lélek, s megrohan bennünket a kísértés, vajon volt-e értelme belekezdeni. De így visszaneézve mindenütt felfedezhetjük az Úr atyai jóságát, és támogatását. Nem voltunk egyedül egy pillanatra sem, nem nélkülöztük az ő bátorító jelenlétét.

Március 20. szerda

„Isten lefegyverezte a fejedelemségeket és a hatalmaságokat, nyilvánosan megszégyenítette őket, és Krisztusban diadalmaskodott rajtuk.” (Kol 2,15)
A forradalom egyszer csak lezárul. A szembenálló feleknek döntésre kell jutniuk. Az egyiknek le kell tennie a fegyvert. A vesztes megszégyenül, és el kell fogadnia, hogy vereséget szenvedett. Isten világában is harc dül, és a sötétség nálunk hatalmasabb erőit csak az Úr teheti ártalmatlanná. Mi, akik Krisztus győzelmén keresztül éljük át Isten népe diadalát, naponként adunk hálát azért, hogy legyőzött ellenséggel van dolgunk, aki többé nem diktálhat feltételeket.

Március 21. csütörtök

„Jóllakásig ehetitek kenyereteket, és biztonságban lakhattok az országban.” (3Móz 26,5b)
A forradalomnak természetesen még nem lehet célja, hogy a harcoló felek tárgyalóasztalhoz üljenek. A végső cél a jobb világ, az igazságosabb rend, a biztonságosabb lakhatás és az alapvető emberi jogokhoz a létezéssel elvárások megerősödése. Isten megígérte ezt.

Március 22. péntek

„Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözljön, és eljusson az igazság megismerésére.” (1Tim 2,4)
Isten nem harcol velünk. Nem akar legyőzni bennünket, és nem akarja velünk szemben bebizonyítani, hogy egyedül Ő igaz a világmindenségben. Isten célja csakis az, hogy valamennyiünk életében végbemenjen a döntő fordulat, az Ő oldalára állva az üdvösség részesei legyünk – és elköteleződjünk az igazság mellett.

Március 23. szombat

„Mikor pedig Jézus már közeledett az Olajfák hegyének lejtőjéhez, a tanítványok egész sokasága örvendezve fennhangon dicsérni kezdte Istent mindazokért a csodákért, amelyeket láttak.” (Lk 19,37)
Minden forradalomnak vannak tömegeket megmozgató, sodró pillanatai. Amikor bevonul a városba a hős, akit mindenki várt, és aki mögé szívesen felsorakozunk. Különös öröm az, ha az ünneplő tömeg élén a fiatalok, a tanítványok haladnak. Az ő üde lelkesedésük lelket önt mindannyiunkba. Boldoggá tesz az a remény, hogy a jövőnk, a folytatás is szép és értelmes lesz.

Március 24. Böjt 6. vasárnapja (Palmarum)

„Ahogyan Mózes felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell az Emberfiának is felemeltetnie, hogy aki hisz, annak örök élete legyen őbenne.” (Jn 3,14-15)
Az emberek az áldozatot is vállaló hősök sorsában élik át a maguk vágyott győzelmét is. Sokszor tapasztalható, hogy valakinek „meg kell halnia” azért, hogy ez a katartikus élmény egy egész nép lelkében és történelmi időszakában elhelyezkedhessék. Maga a „felemelt” jelképpé lett „Emberfia” is azt akarja, hogy mi egyszerű hétköznapi emberek rajta keresztül részesei legyünk a nagy győzelemnek.

Március 25. hétfő

„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet hozzak a földre. ... aki elveszti életét énértem, az megtalálja azt.” (Mt 10,34.39)
Élő szavak ezek. Jézus nem a képes bibliák illusztrációja vagy képzőművészek ideális modellje, Jézus forradalmi valóság, Aki fel akar rázni és azt akarja, hogy ne múlandóság egykedvűségében, hanem az „odafelvalók” határtalan lehetőségeiben gondolkozunk. Igen, aki nem róla akar valamit hinni, hanem tanítványként vele akar tartani, annak az élete gyökerestül megváltozik.

Március 26. kedd

„Zákeus ezt mondta az Úrnak: „Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit ki-

zsaroltam, a négyszeresét adom vissza neki.” Jézus így felelt neki: „Ma lett üdvössége ennek a háznak...” (Lk 19,8-9)

Nem kétséges, Zákheus életében forradalmi változás zajlott le. Egy kapzsi, népnúzó, önző ember hirtelen megérti a szegények szempontjait is, és elkötelezi magát mellettük. Házad talán tele van jóléted hivalkodó jeleivel, de házadnak nincs üdvössége. Semmit nem vihetsz el magaddal. Mikor engeded át életedet a Jézus által munkált gyökeres változásnak? Fogadd be Őt, s vele azt az életet, amit magával hoz, s társa leszel annak, aki „azért jött, hogy megkeresse és megtartsa azt, ami elveszett.”

Március 27. szerda

„A hatalmas Isten, az Úr szól, és hívja a földet napkelettől napnyugatig.” (Zsolt 50,1b)

Korunkban, amikor az emberek interneten dohogják ki magukat, egyre nehezebb őket az utcára szólítani, pedig a forradalmi felhívások, az ügyszóhoz való odaszólítások, egyáltalán a megszólítás, mindenképpen nélkülözhetetlen eleme a változásnak. Nem egyes forrófejű személyek ügye az átalakulás. Annak mindannyian nyertesei lehetünk. Igen, Isten sem a mi fejünk felett viszi véghez lelkünk megváltozását, hanem hívogat, hogy legyünk ennek tevékeny közreműködői.

Március 28. Nagycsütörtök

„Közel van igazságom, jön már szabadításom, és karommal népeket ítélek.” (Ézs 51,5a)

A nagyon sötét napokon, amikor a kétségbeesés az úr, és amikor a legkülönbek is gyötrődnek azon, hogy miért is nekik kell kiinniuk a poharat, különleges áldást jelent a bátorító szó. Minden sötét éjszaka során egyre közelebb a vigasztaló reggel. Az elkezdett harcnak egyszer vége lesz, s mivel Isten mindig az igazság oldalán áll, a végkifejlet nem kérdéses.

Március 29. Nagypéntek

„Ekkor kijött Jézus az épület elé, rajta volt a töviskorona és a bíborruha. Pilátus így szólt hozzájuk: Íme, az ember!” (Jn 19,5)

A forradalmak idején nemcsak a forradalmi, hanem az ellenforradalmi erők is működnek. Nem kizárt, hogy átmenetileg, látszólag ők kerekednek felül, az igazi hősök pedig a gúny tárgyává válnak. De semmiféle töviskorona vagy a királyi palástot karikírozó lópokróc nem tudja eltakarni az igazi embert. Ebben a szörnyű összeviaskodásban az ide vagy oda, vagy éppenséggel átállások zűrzavarában vajon képes vagy-e látni, hogy hol az ember. Képes vagy-e ember maradni...?

Március 30. Nagyszombat

„Magasságban és szentségben lakom, de a megtörttel és alázatos lelkűvel is. Felüdítem az alázatosak lelkét, felüdítem a megtörttek szívét.” (Ézs 57,15b)

Nem szurkolhatunk azok győzelméért, akik megfelelkeznek a hadra nem fogható, mindig kiszolgáltatott kicsinyekről. Akik úgy gondolják, hogy az árokparton kell hagyniuk a gyengébbeket azért, hogy ők győzni tudjanak. A mi mintánk az Örökkévaló Isten, aki az emberi logikával ellentétesen kifejezetten a megtört szívűek sikerén fáradozik.

Március 31. Húsvétvasárnap

„Krisztus mondja: ... halott voltam, de íme, élek örökön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.” (Jel 1,18)

Az emberi történelemben egyedülálló pillanat volt az a reggel, mely felhozta a szabadság napját a lélek számára örökre. Megváltónk győzelme a halál és pokol kulcsait igazságos kézbe helyezte, ezért végső sorsunk nem a megsemmisülés, hanem ahogy meghaltunk vele, a feltámadásának is résztvevői és uralmának is együttműködői lehetünk.

-ig

Ady Endre: Intés az őrzőkhöz

Őrzők, vigyázzatok a strázsán,
Csillag-szórók az éjszakák,
Szent-János-bogarak a kertben,
Emlékek elmúlt nyarakon,
Flórenc nyarán s összekeverten
Bucsúztató őszi Lidónak
Emlékei a hajnali
Párás, dísz-kócos tánci termen,
Történet szépek, éltek és voltak,
Kik meg nem halhatnak soha,
Őzöit elevenek és holtak,
Szívek távoli mosolya,
Reátok néz, aggódva, árván,
Őrzők: vigyázzatok a strázsán.

Őrzők, vigyázzatok a strázsán,
Az Élet él és élni akar,
Nem azért adott annyi szépet,
Hogy átvádoljanak most rajta
Véres s ostoba feneségek.
Oly szomorú embernek lenni
S szörnyűek az állat-hős igék
S a csillag-szóró éjszakák
Ma sem engedik feledtetni
Az ember Szépbe-szótt hitét
S akik még vagytok, őrzőn, árván,
Őrzők: vigyázzatok a strázsán.

AJÁNLÓ

FILM

Gandhi

angol, indiai film 1982

rendező: Richard Attenborough

Film Mahátma Gandhi életéről, aki erőszakmentes ellenállást hirdetett, és sikerre is vitte azt az India függetlenségéért vívott harc során.

Mohandász Karamcsand Gandhi, híveitől kapott tiszteletnéven Mahátma, Indiában, Gudzsarát államban született, jómódú család sarjaként. 1888 és 1891 között Angliában, Londonban tanult jogot. 1891-ben letette vizsgáit és ügyvéddé avatták, 1893-ban egy indiai kereskedő cég ügyvédjeként ment Dél-Afrikába, ahol szembesült az indiaiakat sújtó diszkriminációval. Egy rasszista esemény hatására a hindu kisebbség szószólójává válik, majd küzdelmét Indiában is folytatja.

Richard Attenborough filmje bemutatja Gandhi életét, erőszakmentes harcát az elnyomás ellen.

„A szemet szemért elv csak oda vezet, hogy az egész világ megvakul.”

A film címszerepében Ben Kingsley India huszadik századi történelmének legjelentősebb alakját formálta meg. Ezért az alakításáért Oscar-díjjal jutalmazták. (A film összesen 8 Oscar-díjat nyert.)

(Folytatás a 9. oldalról)

Kezdetben sokat költöztek, így kerültek el Szabadszállásra, majd Budapest több kerületébe. Életének ezen időszakában anyósa és sógornője különösen sokat segítettek. 1985 júliusában költöztek tovább Győrbe.

1970-ben született lányuk, Katalin, majd 1973-ban fiuk, István. 1974-ben egy évig tartó súlyos betegség után elveszti édesanyját, amit igazán sosem sikerült feldolgoznia. A recski Pócs Józsefné Bözsi néni lett azután a pótmamája. 53 évesen vonult nyugdíjba a győri OTP-ből. 27 évnyi házasság után, 1996 októberében veszítette el férjét.

2008-ban visszaköltözött Budapestre. Körülbelül egy évig lakott és dolgozott a MET budaörsi idősek otthonában, majd onnan kiköltözve egészen haláláig segítette az ott lakók és a munkatársak életét, szíven viselve az egész otthon ügyét. Hasonlóképpen magáénak érezte a Magyarországi Evangélimi Testvérközösség és az Oltalom Karitatív Egyesület más szolgálatait is. Rendszeresen látogatta a MET alkalmait, ahol fia, István lelkészként szolgál. Különösen sokat jelentett számára a Szentírásból „a szeretet himnusza” (I Kor 13) és a „Bízom benned, Uram, Jézus” kezdetű gyülekezeti ének.

KÖNYV

Victor Hugo: Nyomorultak

A Nyomorultak (eredeti francia címen: Les Misérables) Victor Hugo francia író regénye, amely 1862-ben jelent meg, és a 19. század egyik leghíresebb irodalmi alkotása.

Cselekménye Franciaországban játszódik, a napóleoni háborúkat követő zaklatott évtizedekben. A regényben a korszak jelentős történelmi eseményei elevenednek meg és szolgálnak a történet háttéréül. A főhős Jean Valjean, a nehéz sorsú volt fegyenc, aki szabadulása után megpróbál jó útra térni. A társadalom azonban nem bocsátja meg bűnét, és megbélyegzettként kirekeszti. Kénytelen álnéven, más emberként élni életét, melynek során gazdagságra tesz szert, s a társadalom megbecsült szereplőjévé válik.

Victor Hugo regényében véleményt formál az anyaságról, felhívja a figyelmet a gyerekek szenvedéseire, tiltakozik a nyomor, a kizsákmányolás, a prostitúció, a részrehajló jogalkotás és az embertelen börtönviszonyok ellen. Regénye kritika a képmutatásról, a kor társadalmi viszonyairól, a pénz és a hatalom állítólagos mindenhatóságáról.

KKS

2011 júniusától lakója a Harrer Pál utcai Nyugdijasháznak, ahol a beilleszkedését sok szeretettel és kedvességgel segítette Gróma Józsefné, Margit néni, akivel barátságuk mindvégig megmaradt.

Szeretett kirándulni, sétálni, olvasni, rejtvényt fejteni. Otthonosan mozgott mind az idősek, mind a gyermekek világában, ezért sok barátta tett szert mindkét korosztályból. Büszkeséggel töltötte el lánya, Katalin pedagógusi és gyülekezeti tevékenysége, továbbá fia, István lelkészi és az ő tanulmányaihoz hasonló gazdasági munkája. Mindvégig különös szeretettel és figyelmességgel halmozta el unokáit: Csillát, Zsuzsikát, Katikát és Áront.

Katikát életének 70. évében, 2013. január 20-án hívta haza az Örökkévaló. Legyen áldott az emléke!

Köszönjük mindazoknak, akik eljöttek a földi búcsúztatásra és kifejezték együttérzésüket!

A gyászoló család, barátok, munkatársak, osztálytársak, ismerősök nevében,

Ónodi István lelkész

RÍMELŐ

Karl Gerok
Nem bánom

„...minden a tiétek... Ti pedig Krisztusé, Krisztus pedig Istené.” (1 Kor 3,21.23)

Sok minden bánt majd sírom kapujába’,
Ha felmérem zarándokéletem,
Seregnyi szó, tett, gondolatok árja
Ágaskodik majd vádlón ellenem.
– Uram, ne ítéld szolgálád! – ennyit kérek,
Míg bírám szemén lángot vet a fény.
De van, mit – bár ti mélyen elítéltek –
Nem bánok én.

Egy szó sem bánt, mit testvér érdekében
Szóltam, akit mérlegre dobtatok,
S míg pálcát törtetek ti, én reméltem,
Mézet lelve, hol mérget szívtatok.
Ha szavam enyhe volt, merész reményem
– Ki megítél, ott ül a mennybe’ fenn,
Nekem is Ő tart egy kis ajtót készen –,
Nem bánt ma sem.

Nem bánt az út, hol lelkelem belemélyedt
A tudomány mélységes mélyibe,
Szárnyat bontottam, míg mások henyéltek,
S az égből nyertet próbáltam vele.
Ha kerülő volt, s majd emészt ő lázak
Után lelt nyugtot örök fény öln:
Aki keres, valóban az talál csak –
Nem bánom én.

Egy dalt sem bánok, mely baráti körben
Csendült fel halkán bokrok, fák alatt,
Versek varázsa röpködött körülöttem,
Aranyló varázsa magával ragadt.
S bár nem volt mindig szent templomi ének
– Homéri mű csak, Shakespeare-költemény –,
Istent még zúgó erdő is dicsérhet –
Nem bánom én.

Nem bánom, hogy hegyen-völgyön barangoltam,
Isten világa hogy elbódított,
Hatalmas szárnyát véltem a viharban,
Melengető napfénye ringatott.
Nem templompad, nem istentisztelet volt,
Nem hasznos munka volt, szorgos és kemény –
De hisz’ Megváltóm sokszor hegytetőn szólt –,
Nem bánom én.

Nem bánom a fillér, mi elvesztegetve
Szegény s betegnek asztalára hullt,
Hogy villanásnyit felderült a kedve,
Halvány, barázdált arca kisimult.
S ha vízbe szórtam néha a vetésem –
Hány gazfickó él Isten tenyerén! –
Ám csapjanak be, nem gyűlölök mégsem,
Nem bánom én.

Nem bánom, hogy néha könnyeket ejtettem,
Hogy ellágyultam magam, más baján,
Míg volt, ki szívét zárva, merevebben,
Mint férfi állt meg hite magasán.
Lehet, tán emberi, hogy népek kínja
Szemem párázta, s megtörte szívem
– Jézus könnye is ráhullott egy sírra –,
Nem szégyellem.

(Iványi Tiborné fordítása)

